

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Tereza Řehořová

**Analýza procesu ilegalizace
baskicko-nacionalistické strany Batasuna**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Tereza Řehořová**

Vedoucí práce: **Mgr. et M.A. Jan Charvát, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

ŘEHOŘOVÁ, Tereza. *Analýza procesu ilegalizace baskicko-nacionalistické strany Batasuna*. Praha, 2013. 78s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Charvát Jan, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem *Analýza procesu ilegalizace baskicko-nacionalistické strany Batasuna* se zabývá politickou stranou Batasuna. Tato politická strana je především nacionalistické povahy a je typická pro Autonomní společenství Baskicko, které disponuje exkluzivními pravomocemi na území státu Španělska. Jedná se o specifický region z pohledu historického a kulturního vývoje. Podrobněji popisuje novelu zákona o politických stranách ve Španělsku z roku 2002, která nahradila původní zákon 54/1978. Velká část práce je věnována politické straně Batasuna a její podrobné charakteristice, programu, činnosti, úspěchu ve volbách a významným osobnostem. Určitou roli v procesu ilegalizace strany hraje i teroristická organizace ETA. Tato práce charakterizuje základní fakta a události, která se stala před rokem 2003, kdy byla činnost Batasuny zakázána. Popisuje postoj, který Španělsko vůči Batasuně zaujal. Blíže se pak věnuje samotnému procesu ilegalizace ve Španělsku. Probírá jednotlivé nezákonné činnosti strany Batasuna a odůvodňuje její zákaz činnosti. V případě Batasuny došlo k dalšímu soudnímu procesu a to na půdě Evropského soudu pro lidská práva, který je detailně popsán.

Abstract

This bachelor's thesis themed about the political party Batasuna thus, elaborating on The Analysis of Ilegalization Process of the Basque Nationalist Party. This political party is nationalist party to begin with, and is typical for Autonomous community of the Basque country . This community is specific by its exclusive competencies in territory of Spain. The cultural and historic development in Basque is unique. The thesis describes the amendment of the Act approved in 2002 in great detail. There used to be law applied to original political parties (i.e act 54/1978). A Large section of the thesis is based on characteristics, programs, activities, successes in polls and important members of nationalist party Batasuna. Terrorist organization, ETA is playing particular role in the ilegalization process of Batasuna. Batasuna was banned by the year 2003. All major events pointing to the process occurred before. These facts affected spanish opinion and attitude of Batasuna. The banning process itself is described thoroughly. Also in the thesis are mentioned illegal activities of Batasuna and reason for its ilegalization. Judicial trial of European Court of Human Rights was conducted by Batasuna.

Klíčová slova

Batasuna, Herri Batasuna, Autonomní společenství Baskicko, ETA, nacionalismus, Evropský soud pro lidská práva, politické strany ve Španělsku.

Keywords

Batasuna, Herri Batasuna, Autonomous community of the Basque country, ETA, nacionalism, European Court of Human Rights, political parties in Spain.

Rozsah práce: 93 717 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14.5. 2013

Tereza Řehořová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce, panu doktorovi Charvátovi, za jeho rady a čas, který mé práci věnoval.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Téma a cíl bakalářské práce

Ve své bakalářské práci se budu zabývat politickou stranou Batasuna. Do roku 1998 fungovala pod názvem Herri Batasuna. Následně v letech 1998 až 2001 si říkala Euskal Herritarrok. Tato baskická politická strana byla založena v roce 1978. Její tendence byly silně nacionalistického rázu. Jako levicová socialistická a hlavně nacionalistická strana se připojila do nacionalistické levice. Jejím hlavním bodem v programu byla separace španělského regionu Baskicka. Autonomní společenství Baskicko se nachází na severu Španělska, mezi Pyrenejemi a Biskajským zálivem. Na tomto území pobývá národ Basků. Obyvatele můžeme označit za samostatný národ hovořící vlastním jazykem baskičtinou, která je i úředním jazykem.

Oblast Baskicka je silně provázaná s teroristickou organizací ETA, která se podobně jako Batasuna, snaží o odtrhnutí Baskicka od Španělska a o vyhlášení nezávislosti. Tato teroristická organizace má na svědomí desítky atentátů. Právě s ETA bývá často baskická nacionální politická strana Batasuna spojována. Strana ovšem popírá jakoukoliv vzájemnou výpomoc. Existuje několik očividných důkazů, že ETA je minimálně podporována ze strany Batasuny. Několik předních osobností strany bylo souzeno a vězněno za práci pro teroristickou skupinu. Batasuna byla vážně obviněna z finanční podpory. V tomto případě docházelo k využívání peněz, jinak určených na chod strany, na ilegální činnost. Strana se nikdy veřejně nepostavila proti ani jednomu z útoků ETA.

Ze strany státu došlo k mnoha pokusům a snah o zrušení Batasuny. Její nacionalistický charakter představoval nebezpečí a agresivitu na zdejší politické scéně. Již v roce 2002 parlament zvažoval změnu v zákonech týkající se politických stran. V roce 2003 byla strana prohlášena za ilegální na základě nově přijatých reforem o politických stranách – *Ley de Partidos Politico*. Součástí byl i zákaz reorganizace této nacionalistické strany pod jiným jménem nebo spolupráce s jinou politickou stranou. Došlo na soudní proces na půdě Evropského soudu pro lidská práva. Po dlouhém procesu byla nakonec strana v červnu roku 2009 prohlášena za nelegální. Batasuna byla soudem označena jako demokracii ohrožující a jako spoluviník několika teroristických útoků. Díky všem obviněním Evropská unie politickou stranu Batasuna zahrnuje na

seznam teroristických organizací. Strana se snažila i po své ilegalizaci prosadit své členy do parlamentu, a to s pomocí falešných jmen a členstvím v jiných stranách.

Ve své práci se nejdříve zaměřím na samotnou politickou stranu. Budu se snažit pochopit její program a cíle, které mohou být jak legální tak v rozporu se zákony. ETA a její spolupráce s Batasunou jsou podloženy několika důkazy. Je nezbytné zvážit, jak zásadní jsou tato obvinění. Zda se opravdu tato nacionalistická strana polarizuje a spolupracuje s teroristy. Velký význam má její ilegální činnost, která vyprovokovala stát k určitým opatřením. Je důležité poznamenat, že parlament se několikrát snažil o prosazení zákona, který by Batasuně neumožňoval řadit se mezi politické strany. Díky tomu, že dlouhou dobu fungovala legálně, měla přístup k informacím a k dalším výhodám.

Důležité jsou jednotlivé osobnosti působící ve straně a jejich kult. Často byli členové strany zároveň aktivisty při teroristických útocích. Měla vůbec strana nějaký vliv v parlamentu, nebo jen vyvolávala napětí? Jde o to, co nejlépe popsat vztahy mezi španělským parlamentem a baskickou nacionální stranou Batasuna. Celkem proběhly dva soudní procesy: jeden v rámci Španělska a druhý v rámci Evropského soudu pro lidská práva. Neméně důležitý jak samotný proces je i to co procesům předcházelo. Batasuna nesporně provokovala svým počínáním. Snažila se nějakým způsobem zabránit, aby byla souzena a odsouzena?

Obecně se budu zabývat lety 2001 až 2009, kdy končí soudní proces s Evropským soudem pro lidská práva. Stejně důležité je zvážit jak je definována politická strana ve španělské ústavě a k jakým změnám došlo rokem 2002. Splnily svůj účel?

Výzkumné otázky:

- **Proč si myslíme, že by politická strana Batasuna byla spojencem ETA?**
- **Jak se změnil španělský právní systém v roce 2002 a co to znamená pro strany tohoto typu?**
- **Bylo vytvoření strany jedním z důvodů k následné pomoci teroristické organizaci ETA?**
- **Měla Batasuna šanci se obhájit na půdě Evropského soudu pro lidská práva?**

Předběžný návrh struktury práce:

1. Vymezení pojmů
 - 1.1 Vymezení podmínek pro vznik a činnost politických stran ve Španělsku před rokem 2002
 - 1.2 Vymezení podmínek pro vznik a činnost politických stran ve Španělsku po roce 2002
 - 1.3 Autonomní společenství Baskicko
2. Baskicko-nacionálně politická strana Batasuna
 - 2.1 Program strany
 - 2.2 Hlavní osobnosti strany
 - 2.3 Ilegální činnost
 - 2.4 Vliv strany v parlamentu
 - 2.5 Úspěšnost ve volbách
3. Vztahy mezi Španělskem a politickou stranou Batasuna
4. Proces ilegalizace politické strany Batasuna
 - 4.1 Události ve straně před procesem
 - 4.2 Rozhodnutí soudního řízení ve Španělsku
 - 4.3 Evropský soud pro lidská práva
5. Následky rozpadu Baskicko-nacionálně politické strany Batasuny

Zdroje informací:

• Literatura monografická a tisk

WALKER, Clive. *Terrorism and the Law*. Oxford University Press: 2011, 553 s.

ROBERTA, Arnold. *International Humanitarian Law and Human Rights Law:*

Towards a New Merger in International Law. BRILL: 2008. 596 s.

WILSON, Richard. *Human Rights in the 'War on Terror'*. Cambridge University Press:

2005. 347 s.

EUR. *Western Europe 2003*. Routledge:2002. 718s.

HARMON, Christopher C., *Terrorism Today*. Routledge:2008, 231s.

SAJÓ, András, BENCHT, *Militant democracy*, Lorri Rutt, Eleven International

Publishing: 2004, 262s.

ATKINS, Stephen E., *Encyclopedia of Modern Worldwide Extremists and Extremist*

Groups, Greenwood Publishing Group: 2004, 404s.

KOENING, Matthias, GUCHTENEIRE, Paul F.A, *Democracy and Human Rights in*

Multicultural Societies. Ashgate Publishing, Ltd:2007, 308s.

ENGELAN, Anisselh, RUDOLPH, Rachael, *From Terrorism to Politics*, Ashgate

Publishing, Ltd:2008, 217s.

LUTZ, James M., LUTZ, Brenda J., *Global Terrorism*, Taylor & Francis:2008, 346s.

ŽALOUDEK, Karel, HULICIUS, Eduard Praha : *Encyklopedie politiky*. Libri: 2004,

575s.

ŘÍCHOVÁ, Blanka a Blanka. *Komparace politických systémů II*. 3. upr. vyd. Praha:

Vysoká škola ekonomická, 2004, 230 s.

SULLIVAN, John,

Internetové zdroje:

<http://www.un.org/en/rights/>

http://www.dmoz.org/Society/Issues/Human_Rights_and_Liberties/

<http://ihrlaw.org/>

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_144/l_14420060531en00250029.pdf)

[lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_144/l_14420060531en00250029.pdf](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_144/l_14420060531en00250029.pdf)

<http://www.sccs.swarthmore.edu/users/08/ajb/tmve/wiki100k/docs/Batasuna.html>

<http://socialist.org/socialist/ma98/1.html>

[http://www.pravnickeforum.cz/dokument/nahled-dokumentu/doc-d32257v41401p1-](http://www.pravnickeforum.cz/dokument/nahled-dokumentu/doc-d32257v41401p1-herri-batasuna-a-batasuna-proti-spanelsku/?query=%20$type=10)

[herri-batasuna-a-batasuna-proti-spanelsku/?query=%20\\$type=10](http://www.pravnickeforum.cz/dokument/nahled-dokumentu/doc-d32257v41401p1-herri-batasuna-a-batasuna-proti-spanelsku/?query=%20$type=10)

<http://www.presseurop.eu/cs/category/keywords/batasuna-6>

Obsah

Úvod	14
1. Vymezení pojmů	17
1.1 Autonomní společenství Baskicko.....	17
1.1.1 Pravomoci státu Španělského království.....	19
1.1.2 Pravomoci autonomního společenství Baskicko.....	21
1.2 Podmínky pro vznik a činnost politických stran ve Španělsku.....	24
1.2.1 Zákon o politických stranách z roku 2002.....	25
2. Baskicko-nacionálně politická strana Batasuna.....	30
2.1 ETA.....	32
2.2 Charakteristika a program strany Batasuna.....	34
2.2.1 Batasuna a podpora nepolitických organizací.....	36
2.3 Ilegální činnost politické strany Batasuna	36
2.3.1 Financování teroristické organizace ETA	38
2.4 Hlavní osobnosti strany	40
2.5 Batasuna a volby v Baskicku	42
2.5.1 Batasuna a volby do Cortes Generales.....	43
2.5.2 Batasuna a volby do Parlamento Vasco.....	44
2.5.3 Batasuna a volby do Evropského parlamentu	46
3. Proces ilegalizace politické strany Batasuna	46
3.1 Demokratické principy a prostředky k zákazu politických stran.....	48
3.1.1 Snaha o omezení činnosti Batasuny demokratickými prostředky...49	
3.2 Rozhodnutí soudního řízení ve Španělsku.....	50
3.3 Evropský soud pro lidská práva	52
4. Následky ilegalizace Batasuny ve Španělsku.....	54
Závěr.....	58
Summary.....	62
Použitá literatura.....	64
Seznam příloh.....	75
Přílohy.....	76

Použité zkratky

ANV – Acci3n Nacionalista Vasca

D3M – Demokrazia Hiru Milioi

EHAK – Euskal Herrialdeetako Alderdi Komunista

ESB – Euskal Sozialista Biltzarrea

ESLP – Evropsk3y soud pro lidsk3a pr3ava

ETA – Euskadi Ta Askatasuna

HASI – Herriko Alderdi Sozialista Iraultzailea

HZ – Herritaren Zerrenda

KAS – Koordinadora Abertzale Sozialista

LAIA – Langile Abertzale Iraultzaileen Alderdia

Úvod

Tato práce se zabývá analýzou procesu ilegalizace španělské politické strany Batasuna. Jedná se o nacionalistickou stranu specifickou pro španělský region Baskicko, který se nachází na severu státu Španělska. Na tomto území pobývá národ Basků, který se vyznačuje specifickými kulturními a národními zvyky. Obyvatelé jsou považováni za samostatný národ s vlastním jazykem a tradicemi. Dodnes si zachovali velmi silné národní podvědomí, které může mít až separatistické tendence. Je známo, že národ Basků zasahuje nejen na území Španělska, ale i Francie. Ve své práci se budu zabývat pouze politickým děním Basků na španělském území. Baskicko je z územně-správního pohledu považováno za Autonomní společenství se specifickými znaky. I když Baskicko disponuje velkou mírou autonomie, Španělsko jako centrální stát má k dispozici exkluzivní pravomoci.

Politická strana Batasuna reprezentuje silné národní cítění části Basků, kterému odpovídají její politické požadavky a program. Batasuna vznikla na základě určité politické platformy s názvem Herri Batasuna. Tato politická organizace, Herri Batasuna, časově předchází vzniku samotné Batasuny. Tyto dvě politické strany na sebe nejen časově, ale i programově navazují. Je proto důležité, k pochopení cílů a jednání Batasuny, blíže popsát a definovat i Herri Batasunu.

Cílem mé bakalářské práce je seznámit se se základními fakty a událostmi, které předcházely ilegalizaci strany na území Španělska. Politický vliv Batasuny utvářela voličská podpora a tím spojené výsledky ve volbách na několika úrovních. *Snažila se Batasuna o prosazení svých zájmů prostřednictvím získaných mandátů?*

Batasunu charakterizovala nejen její politická činnost, ale i další aktivita, která mohla být považována za ilegální. Oblast Baskicka je provázána s činností teroristické organizace ETA. Jedním z cílů ETA je snaha o separatizaci Baskicka od Španělska a vytvoření samostatného státu. Záměrem mé práce je také zjistit, zda existuje propojenost mezi politickou stranou Batasuna a ETA. V případě, že taková spolupráce trvala, zjistím, jakým způsobem probíhala a co vše obnášela. *Jak moc byla ETA provázána s Batasunou? Představovala tato politická strana pouze spojení, který se dal snadno využít v legálním jednání proti Španělsku?*

K tomu, abych správně charakterizovala Batasunu, zaměřím se na prostředí, ve kterém se tato politická strana pohybovala. Aby mohlo dojít k ilegalizaci strany, bylo nutné změnit zákon o politických stranách v roce 2002, který jednoznačně směřoval

proti Batasuně. Otázkou je, zda legislativa o politických stranách byla shledána nefunkční a zastaralou nebo byla vytvořena za podmínek, které se orientovaly proti Batasuně záměrně. *Jak se tedy změnil španělský právní systém v roce 2002 v oblasti politických stran a co to znamenalo pro strany tohoto typu?*

V době, po ilegalizaci Batasuny, vyplynula otázka, zda španělské soudnictví a nově schválený zákon o politických stranách není v rozporu se základními lidskými právy. Batasuna se rozhodla odvolat k Evropskému soudu pro lidská práva. Celkem proběhly dva soudní procesy, jeden v rámci Španělska a druhý v rámci Evropského soudu pro lidská práva. *Měla Batasuna šanci, soudním jednáním na úrovni Evropského soudu pro lidská práva, uspět a nebo její ilegalizace byla oprávněná?*

Toto téma jsem si zvolila za účelem hlubšího nahlédnutí do problematiky nacionalismu v Baskicku. Baskicko je ve většině médií prezentováno jako region snažící se o osamostatnění a to pomocí teroristických a násilnických akcí, které ohrožují veřejnou bezpečnost. Zajímá mě přístup nacionalistických stran, především výrazné Batasuny, k takovému jednání. *Jaké stanovisko Batasuna jako politická strana zaujímá vůči těmto teroristickým akcím?* V postavení Batasuny na politickém žebříčku se odráží i smýšlení a preference občanů Baskicka.

První kapitola mé práce vymezuje důležité pojmy, které jsou podstatné pro následující pochopení událostí v dalších oddílech práce. Nejdříve charakterizují postavení Autonomního společenství Baskicko v rámci Španělského státu. Zde odůvodním, proč je Baskicko specifickým regionem. Porovnáím výsady a povinnosti Baskicka a Španělska. Zjistím, zda je Španělsko dostatečně privilegované kontrolovat a ovlivnit fungování politických stran v Baskicku. S touto skutečností souvisí definice podmínek pro činnost politických stran ve Španělsku. Abych mohla správně analyzovat proces ilegalizace Batasuny, detailně porovnáím zákon o politických stranách, který byl zaveden ve Španělsku a jeho novelizaci v roce 2002.

Druhá část mé práce se zaměří na analýzu politické strany Batasuny. Kromě jejího historického vývoje a událostí, spojených s Herri Batasunou, objasním její spojitost s teroristickou organizací ETA. Charakteristika a popis teroristické organizace ETA není mojí hlavní náplní práce, proto se zaměřím jen na důležitá fakta a události, které ovlivnily nebo byly důležité pro vývoj a fungování Batasuny. Upozorním na významné osobnosti strany. Z jednání vůdčích představitelů Batasuny je možné vyčíst určité znaky charakteristiky strany. Jejich chování se může odrážet v celkovém projevu strany a může ovlivnit nahlížení na ně z pozice veřejnosti, hlavně jejich potenciálních

voličů. *Pokud předpokládáme, že jednání strany nebylo správné, jaká byla odezva voličů? Měla Batasuna dostatečnou podporu veřejnosti jakým směrem se měnila v průběhu jejího vývoje?*

Ve třetí kapitole mé bakalářské práce se zaměřím na samotný proces ilegalizace Batasuny. Nejdříve se pokusím zjistit, proč Španělsko nepřistoupilo k jinému méně agresivnějšímu postupu, který by stranu přirozeně vyřadil z politického života Španělska. Nakonec stanovím postup, který Španělsko zvolilo a následně ho detailně popíši. Chronologicky seřadím události, které se uskutečnily před ilegalizací Batasuny. *Jak probíhal celý proces a z čeho byla Batasuna obviněna?* Určím proč se Batasuna odvolala k Evropskému soudu pro lidská práva a zda měla nějaké šance se úspěšně obhájit.

Poté co došlo k ilegalizaci Batasuny následuje bezpočet reakcí a událostí, které svým způsobem odpovídají na toto soudní líčení. *Jak se postavila Batasuna ke svému vyřazení z rejstříku politických stran?* Události, které se odehrály po zákazu Batasuny, popíši v poslední kapitole. Poukážu na organizace, které vznikaly v souvislosti reakce na zákaz strany a stručně je charakterizuji. Vzhledem k tomu, že Batasuna byla ilegalizována v roce 2003, vyjmenuji jen ty základní a zásadní organizace pro rozvoj baskického nacionalismu. *Jak se zachovala skupina členů okolo již bývalé politické strany Batasuny? Jak velkou roli sehráli v událostech Baskicka po roce 2003?*

Za účelem dosažení co největší autenticity, objektivnosti a faktické správnosti práce, použiji především primární zdroje. Budu čerpat z legislativních a jiných oficiálních dokumentů, ze stránek španělských a baskických institucí, ze zpravodajských deníků... Zdroje týkající se problematiky Baskického regionu nejsou dostatečně přístupné v českém jazyce. V seznamu literatury z těchto důvodů převládají zdroje v anglickém nebo ve španělském jazyce. Preferuji práce akademiků významných univerzit. Práce, které jsou vytvořeny baskickými nacionalisty mohou být často ovlivněny jejich vlastními názory a tak jsou neobjektivní. Zařazuji je proto mezi postoje individuální povahy, na které je nejdříve upozorněno.

Vzhledem k tomu, že se v mé práci nachází mnoho názvů ze španělského nebo baskického jazyka volím individuální přístup ke každému pojmu. Pokud pojem používám v jeho originální podobě, je to z příčiny ustálení výrazu a jeho překlad do českého jazyka by byl neforemný. V mé práci se vyskytuje větší množství názvů politických stran. V tomto případě, dle důležitosti pro danou problematiku, zmíním v závorce jejich druhý španělský název, případně český překlad a zkratku.

1. Vymezení pojmů

1.1 Autonomní společenství Baskicko

Na Pyrenejském ostrově se nachází stát zvaný Španělské království. Španělsko je vzhledem ke svému historickému vývoji považováno za konstituční monarchii. Klíčovým momentem je rok 1978, ve kterém 29. prosince vyšla v platnost nová ústava Španělského království.¹

Španělsko se tímto datem stalo parlamentní monarchií a demokratickým právním státem. Před vydáním nové ústavy 1978 ve Španělsku vládl diktátor Francisco Franco. Patrně klíčovou zásadou a zdrojem úspěchu španělského přechodu k demokracii se tak stala vůle k všeobecné spolupráci a přesvědčení, že při vytváření nových pravidel soutěže na politické scéně nesmí být vynechána a diskriminována žádná významnější síla.² Hlavním cílem bylo uspokojit separatistická hnutí a odzbrojit extrémisty. Jednotlivé regiony, díky této ústavě získaly autonomii. Španělsko nadále zůstává unitárním státem. Španělsko je díky ústavě z roku 1978 celkově seskupeno do 17ti autonomních regionů, které jsou oficiálně označovány za autonomní společenství. Vzniká tak vysoce decentralizovaný stát, který neodpovídá předešlému historickému vývoji. Součástí decentralizovaného Španělska jsou „historická“ autonomní společenství. Mezi ně patří Baskicko, Katalánsko a Galicie. Tyto regiony mají vyšší autonomní pravomoci než ostatní autonomní společenství.

Autonomní společenství Baskicko se nachází na severu území Španělska u Biskajského zálivu. Jeho celková plocha činí asi 7 300 km². Žije zde přibližně 1,3 miliónů obyvatel.³ Tuto historickou a etnickou oblast obývá především národ Basků. Úředním jazykem je nejen španělština, ale i neindoevropský jazyk příbuzný iberštině - baskičtina tzv. *Euskara*. Sami Baskové svým jazykem tuto oblast nazývají pod názvem *Euskal Herria*. Hranice autonomního společenství se mírně liší od tradičních hranic Baskicka, které zasahují až na území Francie. V tomto případě autonomního

¹ HEYWOOD, Paul. *Politics and Policy in Democratic Spain: No Longer Different*. Routledge:Frank Cass, 1999, s. 29

² DVOŘÁKOVÁ, V.; KUNC, J. (2004). Španělsko. In ŘÍCHOVÁ, B. a kol. *Komparace politických systémů II*. Vyd.3. Praha: VŠE, 1999, s. 177.

³ RYBÍN, Michal. Znovu baskická otázka, *Haló noviny Praha*, 2000, roč.10, č.39, s.5

společenství se Baskicko označuje názvem *Euskal Autonomia Erkidegoe* nebo *Euskadi*. Ve španělském jazyce se toto území nazývá *Comunidad Autónoma del País Vasco*.⁴ Specifický národ Basků již od 19. století bojuje o jisté prvky nezávislosti. Existují radikálové, kteří vyžadují úplnou separaci Baskicka od Španělského království. V roce 1936 Baskové dosáhli poprvé autonomie v rámci Druhé španělské republiky. Následující události, občanská válka a Frankův diktátorský režim, tento status Baskicku opět odebraly. Baskicko se stává znovu autonomním společenstvím až v roce 1978 ve spojení s novou ústavou. Silný baskický nacionalismus se stává významnou problematikou celého Španělského království. Dle průzkumů z roku 1978 si přeje nezávislost na Španělském království 35% Basků.⁵ Nemůžeme považovat celý národ Basků za krajně nacionalistický. Díky četným výzkumům, v tomto regionu, můžeme považovat baskický národ a jeho vztah k nacionalismu oblastně nevyvážený. Nemusí nutně platit povaha radikálního nacionalismu ve všech částech Baskicka. Tento fakt potvrzuje průzkum, který se uskutečnil v roce 1996. Ukázal, že 71% obyvatel jihu regionu Baskicka se nutně nepovažuje za Basky.⁶ Problematika touhy separatismu prochází několika konfliktními liniemi. Hlavní vlivy, které vytvářejí nacionalistické tendence v Baskicku, jsou historické, kulturní, sociální a ekonomické. Tyto prvky utváří z Baskicka jedinečnou oblast na území Španělska. Problém tak není pouze politického rázu. Při studii Baskicka je důležité si uvědomit všechny tyto znaky a spojitosti mezi nimi. Tyto charakteristické prvky Baskicka přispěly ke vzniku unikátního autonomního společenství Španělska.

V době tvorby ústavy z roku 1978 bylo velmi důležité správně a detailně definovat práva autonomních společenství, aby nedocházelo k oslabení centrálního státu. Tyto části ústavy se staly problematickými díky existujícím autonomním a separatistickým hnutím, která ze svých požadavků často nechtěla ustoupit. Ústava se problematikou autonomních společenství zabývá dohromady v 16ti člancích.⁷ Vzhledem k tomu, že většina separatistických hnutí ve Španělsku požadovala alespoň

⁴ TRASK, Rober Lawrence. *The History of Basque*. Routledge: Chapman & Hall, Incorporated, 1997, 486s.

⁵ HANNUM, Hurst. *Autonomy, Sovereignty, and Self-Determination: The Accommodation of Conflicting Rights*. 2.vyd. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 1996, s.268

⁶ Výzkum veřejného mínění Eusko Jauriaritza, Nafarroako Gobernua, EKE. 1997. Obnoveno 6.1.2013 Staženo dne 13.2.2013 z WWW: < http://www.euskara.euskadi.net/r59-738/eu/contenidos/informacion/argitalpenak/eu_6092/adjuntos/NAFEUS.PDF>

⁷ Španělská ústava 1978 (Constitución española 1978)

Staženo dne 13.2.2013 z WWW: < http://www.lamoncloa.gob.es/NR/rdonlyres/79FF2885-8DFA-4348-8450-04610A9267F0/0/constitucion_ES.pdf>

minimálně autonomní pravomoci, byl vytvořen systém autonomních společenství. Opodstatněnými kandidáty na získání autonomie a tím pádem možnosti národního sebeurčení byli Baskové, Katalánci a Galicijci. Tato diskuze rozpoutala nacionalistické tendence i v dalších oblastech Španělska. Jednotlivé další regiony se opíraly o zásadní článek 143 Španělské ústavy z roku 1978, který dává všeobecné právo na autonomii.⁸ Tento článek umožňuje všem oblastem Španělského království požadovat změnu statusu regionu na autonomní společenství. Nepřipouští tak žádné rozdíly mezi „historickými“ regiony a ostatními oblastmi. Podle článku 151 Španělské ústavy autonomie automaticky náleží těm regionům, které disponovaly statusem autonomní společenství již v době Druhé španělské republiky. Autonomní regiony byly v této době definovány na základě ústavy z roku 1931. Mezi tyto „historické oblasti“ patří Baskicko, Galicie a Katalánsko.

Právo o udělení a přijímání autonomních statusů má Parlament Španělského království. V těchto případech vydává reformu, která je ústavního charakteru.

Baskicko svou autonomii obhajovalo na základě silné kulturní, etnické a jazykové minulosti. Mezi důležité faktory, které byly snadno prokazatelné, patřila i hospodářská vyspělost regionu.⁹

Je důležité zmínit, že podstatou vytvoření autonomních společenství není plynulý přechod k federálnímu státu. Z těchto důvodů jsou v ústavě jasně definovány exkluzivní pravomoci centrálního státu. Dokumenty o autonomním společenství vydávané každému ze 17ti regionů podléhají ústavě z roku 1978.

1.1.1 Pravomoci státu Španělského království.

Ústava z roku 1978 státu garantuje pravomoci, které jsou v rámci Španělského království exklusivní. Tak je ustanoveno v článku 149 této ústavy.¹⁰ K úpravám jednotlivých bodů kompetencí státu většinou nedochází.

Mezi tyto pravomoci centrálního státu patří:

⁸ HANNUM, Hurst.(1996) *cit.d.*, s.268

⁹ DVOŘÁKOVÁ, V.; KUNC, J. (2004). *cit.d.*, s.178

¹⁰ Následující kapitola vychází z textu Španělská ústava 1978 (Constitución española 1978) Staženo dne 13.2.2013 z WWW:< http://www.lamoncloa.gob.es/NR/rdonlyres/79FF2885-8DFA-4348-8450-04610A9267F0/0/constitucion_ES.pdf>, není-li označeno jinak

- Dohled na dodržování základních lidských práv a svobod
- Garance ochrany národních a kulturních práv autonomních národů a regionů
- Občanské právo
- Pracovní právo
- Obrana státu
- Mezinárodní a zahraniční politika
- Zahraniční obchod a celní systém
- Justiční oblast
- Imigrační politika
- Trestní a obchodní právo
- Měnový systém
- Rozvoj ekonomiky, státního majetku a dluhu
- Sociální podpora
- Ochrana životního prostředí
- Vyhlášení lidových hlasování - referendum
- Správa loďstva, přístavů a letišť
- Kontrola námořního rybolovu
- Legislativa držení a užívání zbraní
- Veřejná bezpečnost

Je důležité zmínit kompetence v oblasti justiční. Všechny soudy jsou odpovědné centrálnímu státu nikoliv autonomním společenstvím. Vrcholnou soudní institucí s všestrannou příslušností mimo ústavní záležitosti je Nejvyšší soud. Ústavní soud byl vytvořen k posuzování ústavnosti přijímaných zákonů a k rozhodování kompetenčních sporů mezi státem a autonomními komunitami nebo mezi nimi navzájem.¹¹ Ústavní soud při kompetenčních procesech zastává majoritní roli. K ústavnímu soudu se dostávají takové spory, které vyplývají z 10% přijatých zákonů. Většina kompetenčních sporů je vedena s nejproblematictějšími autonomními společenstvími – s Baskickem, Katalánskem a Galícií. Celých 60% z kompetenčních sporů vzniká díky existenci sporných zákonů.¹² Tyto spory vznikají na základě rozsáhlých pravomocí v rámci autonomie. V období mezi lety 2000 a 2004 je zaznamenán velký počet sporů, které

¹¹ DVOŘÁKOVÁ, V.; KUNC, J. (2004). *cit.d.*, s.181

¹² GUNTHER, R.; MONTERO, J. R. (2009). *The Politics of Spain*. Vyd. 1. New York: Cambridge University Press. s.86

byly předloženy ústavnímu soudu. V této době byla u moci pravicová vláda *Partido Popular*, která upřednostňovala politiku národnostní a centralistickou. Docházelo tak ke sporům na úrovni periferie a centra. Baskicko a Katalánsko se tak dostává se svými požadavky do pozadí.¹³

Centrální stát má, dle podmínek stanovených v článku 153 Španělské ústavy 1978, právo kontroly nad orgány autonomních společenství. Taková pravomoc patří Ústavnímu soudu, Účetnímu soudu a soudní soustavě, španělské vládě prostřednictvím Státní rady.

1.1.2 Pravomoci autonomního společenství Baskicko

Baskicko je specifickým autonomním společenstvím. Můžeme zde vidět znaky federalismu vlivem rozšířených pravomocí. Díky své historické tradici a díky článku 151 Ústavy 1978 získalo v roce 1979 určité autonomní kompetence. Veškeré pravomoci Baskicka jsou přesně definovány v dokumentu *Autonomní status Baskicka*.¹⁴ Je důležité připomenout, že jednotlivé kompetence státu nesmí být narušeny kompetencemi autonomního společenství Baskicko. Baskicku, v porovnání s ostatními „nehistorickými“ regiony, je uděleno více pravomocí. Zřetelné rozdíly můžeme vidět především v oblasti školství a zdravotnictví. Za oficiální jazyky jsou považovány: španělský jazyk baskičtina a kastilština. Každý občan má právo tyto jazyky svobodně úředně využívat. Úřady povinně garantují možnost použití všech oficiálních jazyků. Kastilština i baskičtina jsou na školách aktivně vyučovány. Baskové mají také garantované zvláštním zákonem bilingvní vzdělávání.

Dokument s názvem *Autonomní status Baskicka* vyjmenovává jednotlivé baskické státní symboly, kterými jsou hymna a vlajka.

Výlučné kompetence autonomního společenství Baskicko jsou uveřejněny v článku 10 dokumentu *Autonomní status Baskicka*.

Regionální vláda nabývá samostatnosti především v těchto oblastech:

- Místní veřejná správa a administrativa

¹³ tamtéž

¹⁴ Následující kapitola vychází z textu Autonomního statutu Baskicka (Estatuto de Autonomía del País Vasco). Staženo dne 13.2.2013 z WWW: http://parlamento.euskadi.net/pdfdocs/c_estatuto.pdf, není-li označeno jinak

- Volební legislativa do baskického parlamentu, provincionálních parlamentů a zastupitelstev provincií
- Vlastní administrativní celky v rámci autonomního společenství a jejich vnitřní organizace
- Správa veřejných statků a majetku
- Rozvoj měst
- Správa pozemních komunikací
- Výkon legislativních nařízení státu v oblasti zdravotnictví a lékárnictví, s možností doplňujících legislativních opatřeních
- Domácí obchod, avšak neovlivňující chod státní cenové politiky
- Kultura – správa muzeí, knihoven ...
- Práva vycházející z historických tradic regionu
- Zařizování nadací – kulturní, umělecké, školské, zdravotnické
- Správa energetických, vodních a plynových transportů
- Rybolov

Autonomní společenství Baskicko dále zasahuje do těchto oblastí, ve kterých výsledky počínání musí být v souladu se státní politikou:

- Věda a výzkum
- Rozvoj ekonomiky
- Výběr daní
- Zemědělství, chov dobytka
- Rozvoj průmyslu

Autonomní status Baskicka nadále povínuje, regionální správu, zajišťovat výkon základních legislativních opatření daných státem. Stejně tak je může doplňovat svou legislativou. Samostatné legislativní kroky je Baskicko oprávněno provádět v oblasti životního prostředí, bankovníctví, energetiky atd. Takto je stanoveno v článku 11. Naopak článek 12 zdůrazňuje oblasti, ve kterých legislativní iniciativa autonomnímu společenství Baskicko nepřísluší. Výlučně státní legislativě odpovídá vězeňská správa, pracovní právo a správa státních objektů nacházející se na území Baskicka. Jak již bylo zmíněno exkluzivní soudní moc patří výhradně státu. Ve Španělsku platí princip

jurisdikční jednoty, v rámci které všichni soudci a soudní úředníci patří do jednoho celku.

V článku 156 v odstavci 2 je určeno, že Baskicko disponuje zvláštním autonomním právem výběru daní. S centrální vládou je ve speciálním vztahu zvaném *Concierto Económico* tzv. hospodářská dohoda. Tato dohoda upravuje odvod daní z autonomního společenství Baskicko do státní kasy. Výsledek celkové částky odvedené do státní kasy je závislý pouze na jednání baskické vlády s madridskou centrální vládou. Baskicko reguluje výběr všech druhů daní kromě cel. Tato kompetence jim byla přiznána na základě historického práva. Speciální pravomoc v rámci *Concierto Económico* často vyvolává kompetenční spory. V celé Evropské unii nenajdeme podobnou hospodářskou dohodu jako je *Concierto Económico*.¹⁵

Autonomní společenství Baskicko je specifické v možnosti zřízení autonomních policejních sborů. Tak je ustanoveno v článku 17 dokumentu s názvem *Autonomní status Baskicka*. Tyto policejní sbory se nazývají *Ertzaintza*. Řízení policejních sborů spadá pod baskické ministerstvo vnitra. *Ertzaintza* vznikla již v 19. století a její činnost je považována za tradiční. Mimo jiné existují i státní pořádkové síly řízené státním ministerstvem vnitra. Pravomoci jednotlivých sborů jsou řádně rozděleny mezi baskické a státní bezpečnostní síly.¹⁶

Je důležité zdůraznit pravomoci, kterými autonomní společenství Baskicko nedisponuje. Centrální stát si tyto kompetence chrání. Spojením získání větších pravomocí a silného baskického nacionalismu by mohl vzniknout nežádoucí efekt, který by více znemožňoval domluvu mezi jednotlivými stranami.

Z Ústavy z roku 1978 vyplývají pro Baskicko tyto body, které nepatří mezi jeho kompetence:

- Finance
- Průmysl
- Měnová politika
- Pracovní právo a zaměstnanost
- Sociální zabezpečení, které hraje hlavní roli v závislosti autonomního společenství Baskicka na centrální vládě

¹⁵ HANNUM, Hurst.(1996) *cit.d.*, s. 274

¹⁶ Ertzaintza [online]. 2013 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z:

http://www.ertzaintza.net/public/wps/portal/ertzaintza/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vM0

1.2 Podmínky pro vznik a činnost politických stran ve Španělsku

Vzhledem k tomu, že se ve své práci budu podrobněji zabývat politickou stranou Batasuna, je důležité blíže popsat základní legislativní ustanovení, která popisují fungování a vznik politických stran ve Španělsku. Zmíním podstatné základní body, které vymezují pole působnosti a životnost politických stran.

Podmínky pro politické strany ve Španělsku jsou definované zákonem 54/1978 v Ústavě z roku 1978.¹⁷ Jedná se o první zákon o politických stranách ve Španělsku, protože před rokem 1978 v tomto státě vládla diktatura. I když politické strany nepatří mezi ústavní orgány, ale soukromé subjekty, jsou nezbytnou součástí ústavního pořádku. „*Politické strany jsou organizace sdružující se na principu dobrovolnosti členů stejných představ a zájmů a mají ambice dosáhnout prostřednictvím voleb politické moci... Strany se často hlásí k nějaké politické ideologii nebo vizi.*“¹⁸

Tento původní zákon 54/1978 se skládal z krátkých článků a jejich stručných obsahů. Účelem bylo primárně vytvořit jednoduchou a svobodnou platformu pro občany, která by jim umožnila svobodně se shromažďovat. Při tvorbě zákona o politických stranách se na místech, kde není zákon 54/1978 blíže definován, předpokládalo, že bude vycházet z dalšího obsahu ústavy a z jejího demokratického charakteru.

Zákon 54/1978 se skládá ze 6ti stručných článků. První z nich říká, že španělské politické strany mohou samostatně vznikat na základě práva o sdružování se. Druhý a třetí článek popisuje oficiální proces registrace strany. Čtvrtý článek upozorňuje na to, že organizace a fungování politických stran musí být v souladu s demokratickými principy a hodnotami. Tento článek také dává všem členům strany právo svobodně a tajně volit. O pozastavení a zrušení politických stran mluví článek číslo pět. K rozpuštění strany může dojít v případě zásadního provinění definované v Trestním zákoníku, tedy v případě, že je politická strana v rozporu s demokratickými principy. Státní správa financuje stranické činnosti dle pravidel uvedených v článku šest. Každá politická strana obdrží ročně pevnou částku za každé sedadlo, které získá v rámci osazení členů v obou dvou komorách parlamentu. Stejně tak strana získá paušální

¹⁷ nebude-li uvedeno jinak tato kapitola primárně vychází z: Ley 54/1978, de 4 de diciembre, de Partidos Políticos. *Noticias Jurídicas* [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r0-154-1978.html

¹⁸ JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, s.224

částku za každý hlas odevzdaný pro určitého kandidáta. Článek šest definuje politickou stranu jako důležitý znak pluralismu, který je zodpovědný za formování a vyjádření názorů společnosti. Politické straně přísluší důležitá úloha v politické participaci.

Politické strany hrají důležitou roli v demokratickém státě. Jsou znakem politického pluralismu a respektu k základním svobodám.

1.2.1 Zákon o politických stranách z roku 2002

Přibližně po dvaceti letech fungování zákona 54/1978 bylo jasné, že podmínky činnosti ustanovené pro politické strany nejsou dostačující. Reforma o politických stranách byla nutná z důvodů modernizace společnosti a legislativy. Společnost, která doplňuje činnosti institucí a podílí se na politickém životě, vývojem nabírá na síle. Je proto důležité blíže určit a zdokonalovat právní postavení politických stran. Tento nedostatek soudobé legislativy narušoval a ohrožoval demokratické principy a ústavní hodnoty. Cílem reformy bylo zajistit uplatnění demokracie a základních práv a svobod občanů ve spojitosti s činností politických stran. Reforma také slouží jako prevence proti narušení demokratických svobod ve formě rasismu, násilí, terorismu... a vzniká i z důvodu přílišné stručnosti zákona 54/1978. Zanechává svobodu politickým stranám, ale vztyčuje nové - předtím nedefinované hranice.¹⁹ Zákon 6/2002 nahrazuje starý a nedostačující zákon z roku 1978. Hlavním důvodem vzniku tohoto zákona jsou obavy ze sílícího radikálního baskického nacionalismu hraničícího s terorismem.²⁰ Vliv na změnu legislativy měla i událost ve Spojených státech amerických ze dne 11. září 2001. Při které došlo lehce ozbrojenými teroristy k únosu čtyř osobních letadel. Dvě z letadel zaútočila na Světové obchodní centrum v New Yorku, třetí na Pentagon a poslední letadlo se zřítilo v Pensylvánii. Výsledkem útoku bylo 3279 obětí.²¹ Terorismus se díky této události stal celosvětově diskutovaným tématem. Jednotlivé státy přijímaly určitá

¹⁹ SALOM, Daria Terradez. Extreme right and xenophobic parties in Spain, Part II. *Centrode Investigaciones en Derechos Humanos* [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://centrodeinvestigacionesenderechoshumanos.wordpress.com/2012/08/27/extreme-right-and-xenophobic-parties-in-spain-part-ii/>

²⁰ MAGONE, José M. *Contemporary Spanish politics: Political parties and elections*. 2nd ed. New York: Routledge, 2009, s. 148

²¹ HEIDEKING, J.; MAUCH, Ch. *Dějiny USA*. Vyd. 1. Překlad Jana Kvěšková. Praha: Grada, 2012, s. 402-403

protiteroristická legislativní opatření, aby předešly možným útokům ze strany teroristů a ohrožení národní bezpečnosti.²²

Na přijetí nového zákona o politických stranách mělo vliv i španělské předsednictví v Evropské unii. Předsednictví Evropské unie započalo začátkem roku 2010 a celkem trvalo dalších 6 měsíců. Španělsko přislíbilo, že jeho hlavní prioritou bude zaměření se na aplikaci nově platné Lisabonské smlouvy. Jedním z cílů smlouvy je zvýšení akceschopnosti Evropské unie v oblastech, kterým občané přikládají velký význam. Jedná se zejména o boj proti terorismu, trestné činnosti a další otázky z oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti.²³ Tento fakt týkající se změny legislativy Evropské unie ovlivnil i domácí politiku a dochází ke zpřísnění zákonů týkající se prevence terorismu.²⁴

Dne 27. června roku 2002 je vydán nový zákon Španělské ústavy, který především upravuje možnosti a proces zákazu politických stran ve Španělsku.²⁵ Stejně tak vytváří preventivní opatření při procesu vzniku nových politických stran. Celkem se tento zákon skládá ze čtyř kapitol: *Vytváření politických stran; Organizace, provozování a činnost politických stran; Soudní proces o přerušení činnosti strany; Financování stran.*

Nový zákon 6/2002 v první kapitole *Vytváření politických stran* stanovuje, že politické strany mohou být stále volně vytvářeny jako odraz demokratických principů. Vstup do politické strany musí být zpravidla bez poplatků a zcela dobrovolný. Nikdo za žádných okolností nesmí být nucen k členství ve straně, stejně tak nesmí být přinucen ji založit. Politické strany mohou tvořit zaregistrované federace, konfederace a svazy stran. Stejně tak mohou vytvořit a podporovat mládežnické organizace. Předkladatelé politické strany musí být svéprávní občané, kteří nejsou stíháni ze žádného trestného činu a stejně tak nebyli souzeni ze spiknutí nebo z těžkých zločinů uvedených ve

²²CLYDE, M., L.,H. Legal Aspects od Reinsuring against Terrorism. In THOMANN, Christian. *War, terrorism and insurance in Europe after september 11, 2001*. Karlsruhe: Verl. Versicherungswirtschaft, 2004. s. 33-35

²³ Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009, je mezinárodní smlouva, která má reformovat instituce Evropské unie a její fungování. Lisabonská smlouva. *Europa* [online]. 2009 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm

²⁴ ZUKAL, Jiří. Předsednictví v Radě EU: Španělsko na půl roku dirigentem. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/predsednictvi-v-rade-eu-spanelsko-na-pul-roku-dirigentem.aspx>

²⁵ nebude-li uvedeno jinak tato kapitola primárně vychází z : Ley Orgánica 6/2002, de 27 de junio, de Partidos Políticos. *Noticias Juridicas* [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo6-2002.html

hlavách XXI až XXIV Trestního zákoníku.²⁶ Podmínky a postup při zápisu do rejstříku politických stran a jejich registraci jsou definovány v první kapitole v článku 4 a 5 zákona 6/2002. Politické strany získávají právní subjektivitu se zápisem do rejstříku politických stran. Při tomto procesu je kladen důraz na správnou identifikaci organizace. Název strany se nesmí foneticky podobat jiné straně, která byla dříve zapsaná v registru stran nebo byla zakázána. O zápisu strany rozhoduje Ministerstvo vnitra

V kapitole druhé *Organizace, provozování a činnost politických stran* se blíže věnují články 6 až 9. Vnitřní struktura a fungování politické strany musí být demokratického charakteru a v souladu s ústavou. Dále je povinností poskytnout v rámci strany tajné volební právo. Podle článku 8 *Práva a povinnosti členů* náleží každému příslušníkovi strany stejná, rovná práva a povinnosti. Zároveň členové politické strany musí být v souladu s povinnostmi vyplývajícími ze zákonných ustanovení - například zastávat cíle strany a pracovat na jejich dosažení. Velká pozornost je věnována oblasti o aktivitě politických stran, a to v článku 9. Článek 9 říká, že politické strany musí respektovat ústavní hodnoty, demokratické principy a lidská práva. Rozvíjet se, v prvé řadě, při plném respektování pluralismu. Politická činnost strany je považována za protiprávní pokud její aktivita narušuje demokratické zásady. Tento novější zákon 6/2002 celkem nastavuje několik možností, které mohou vést k zákazu činnosti politické strany. Mezi ně patří taková politická strana, která je neoprávněná ke své funkci za podmínek, které jsou definovány v Trestním zákoníku Španělska. Článek 515, Trestního zákoníku, poukazuje v této spojitosti na organizace, jejichž ideologie a veřejné chování zahrnuje prvky terorismu. Stejně tak zmiňuje skupiny produkující násilí, nenávist a diskriminaci ve svém vztahu s okolím. Další možná příčina ilegalizace se zabývá vnitřní strukturou a způsobem fungování strany, které nemůže být nedemokratického charakteru. K zákazu strany vedou zstrašující metody, které podlamují liberální demokratický systém. Kromě pravidel, v Trestním zákoníku, stát blíže specifikuje závažné narušení demokratických principů v článku 9.2 a-c v novém zákoně o politických stranách z roku 2002. Patří sem tyto typy působení, jednání a konání politických stran:

- podpora takových aktivit, které ohrožují lidské životy nebo jejich společenské ospravedlňování a omlouvání; odsuzování, pronásledování

²⁶ mezi takové závažné zločiny patří: trestné činy proti ústavě, trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, trestné činy za zradu, ohrožující mír a nezávislost státu, trestné činy proti mezinárodnímu společenství. Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. *Noticias Jurídicas* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.html

jedinců z důvodu jejich ideologie, náboženství, přesvědčení, národnosti, rasy, pohlaví a sexuální orientace

- podpora legitimizace násilí nebo nabádání jako prostředku k dosažení určitých politických cílů; záměrné podryvání a ničení demokratických principů ve společnosti, které jsou nutné pro efektivní fungování demokracie, pluralismu a zachování politických svobod
- politická podpora a spolupráce s teroristickými organizacemi, sdílení stejných aktivit, které mají za cíl podvracet ústavní pořádek, těžce narušovat veřejné blaho, zastrašovat, vytvářet atmosféru strachu nebo zvyšovat jeho účinek

Rozpracovaný článek 9 v sekci 9.3 navazuje na svoji předchozí část a podrobněji se věnuje aktivitám, jejichž dlouhodobá a opakovaná činnost může vést k zákazu strany:

- politická podpora nebo tichý souhlas s terorismem a s legitimizací teroristických akcí k dosažení politických cílů; porušování základní svobod spojených s touto aktivitou
- doprovázení programů akčního násilí a aktivit, které podporují kulturní a občanskou konfrontaci; snaha společnost zastrašit, vyvolávat atmosféru nátlaku a strachu; podryvání základních svobod – svobodu demokraticky a svobodně se projevovat ve věcech veřejných
- zahrnování, do svých volebních kampaní, osob odsouzených z teroristických trestných činů; udržování sesterských vztahů s organizacemi, které jsou propojeny s teroristy
- používání takových nástrojů a prostředků ke své politické činnosti - symboly, zprávy, předměty, které představují terorismus nebo se k němu dají přiřadit a jsou s těmito okolnostmi spojené
- jednání v souladu s teroristickou organizací
- administrativní, hospodářská podpora teroristických organizací pocházející ze zdrojů státních institucí
- podílení se na činnosti teroristů jejichž cílem je ctít a rozšiřovat násilné akce a poskytovat jim pomoc
- nátlak a zastrašování společnosti spojené s teroristickou aktivitou

Tento novější zákon 6/2002 lépe umožňuje rozpustit takovou stranu, která opakovaně a záměrně porušuje demokratické principy v závažné formě nebo se snaží ničit, poškodit a eliminovat demokratický systém. Tak je ustanoveno v článku 6 tohoto zákona, který říká, že zatímco mohou politické strany volně vznikat, musí ale respektovat ústavu a být demokratického charakteru.

Čtvrtá kapitola přesně určuje *Soudní proces o přerušení činnosti stran*. Článek 10 popisuje přerušení aktivit politické strany a soudní proces. Právně může dojít k rozpuštění strany na základě schválení příslušného soudu ve třech případech. Prvním z nich je již zmíněné porušení Trestního zákoníku a průběžné a opakované porušování článků 7 a 8, stejně tak při závažném vymykání se principů stanovených v článku 9. Sněmovna reprezentantů nebo Senát může vyzvat vládu, aby usilovala o zákaz politické strany na základě podmínek stanovených v článku 9 tohoto zákona. Speciální komora Nejvyššího soudu zřizuje soudní řízení. Tato komora s názvem *Sala Especial* se skládá ze 16ti základních členů: prezident Nejvyššího soudu, prezidenti pěti komor Nejvyššího soudu, z prvního a posledního jmenovaného soudce z každé z pěti komor. Rozsudek Nejvyššího soudu o rozpuštění politické strany nebo zamítnutí stížnosti nesmí být předmětem žádného opravného jednání či odvolání. Během řízení mohou být z vlastního podnětu nebo na základě žádosti přijata předběžná opatření o preventivním pozastavení stranických aktivit, a to v případě nezbytnosti ve vztahu k veřejnému zájmu. Důsledky, které následují po ilegalizaci politické strany, jsou uváděny v článku 12. Po oznámení rozsudku musí politická strana okamžitě přerušit veškerou svou činnost. Při porušení tohoto ustanovení následky budou vycházet z Trestního zákoníku. Stejně tak, je považováno za protiprávní pokračovat ve stejné aktivitě politické strany pod jménem strany s jiným názvem nebo využít k tomuto záměru jinou existující stranu. Na likvidaci strany dohlíží celkem tři likvidátoři. Majetek, který vznikne při zrušení strany, je přidělen do státní pokladny na sociální a humanitární aktivity.

Poslední čtvrtá kapitola *Financování stran* odkazuje na Ústavní zákon o financování politických stran 3/1987, ze dne 2. července.²⁷

²⁷ Ley Orgánica 3/1987, de 2 de julio, sobre Financiación de los Partidos Políticos. (Vigente hasta el 6 de julio de 2007). *Noticias Jurídicas* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r1-lo3-1987.html

2. Baskicko-nacionálně politická strana Batasuna

Španělské království je typické svou nacionální heterogenitou. Nacházíme zde hned několik lokálních nacionalismů. Kromě nacionalismu v Baskicku se ve Španělsku vyskytuje například i v historických autonomních společenstvích, na území Katalánska, Galície a Andalusie. Lokální nacionalismy se odráží v územním uspořádání Španělska.²⁸ Celošpanělská identita není založena na národní jednotě, ale na mocensko-politickém uspořádání. V autonomní oblasti a historickém regionu Baskicka můžeme najít největší míru nacionalismu v celém Španělsku.

Právě zde politická strana Batasuna svým charakterem a povahou představuje nacionalistickou stranu. Prvek nacionalismu zde tvoří základnu činnosti Batasuny. Nacionalistické strany lze nejlépe vymezit jako politické strany, jejichž volební a legitimní potenciál je založen především na identitární mobilizaci národního společenství.²⁹ „*Nacionalismus lze obecně definovat jako názor, podle něhož ústředním principem politické organizace je národ. Klasický politický nacionalismus se snaží o to, aby hranice státu spadaly vjedno s hranicemi národa.*“³⁰

První tradiční baskický nacionalismus byl prezentován v polovině 20. století Baskickou národní stranou. Uvnitř této strany prvotní členové prováděli aktivní kroky v boji proti diktátorskému režimu Francisca Franca do roku 1975³¹, včetně snahy o osvobození území Baskicka. Jako nástroj dosažení svých cílů využívali mimo jiné i ozbrojený odboj. Baskická národní strana se tak svým nacionálním zaměřením a silnou podporou místních obyvatel dostala do ústředního postavení baskického politického spektra. V návaznosti na nacionalismus vznikla v roce 1978 nová volební koalice levicových nacionalistických stran. Do koalice patřily strany - *Herriko Alderdi Sozialista Iraultzailea* (HASI), *Langile Abertzale Iraultzaileen Alderdia* (LAIA), *Acción Nacionalista Vasca* (ANV), *Euskal Sozialista Biltzarrea* (ESB).³² Jednalo se o problematice heterogenní uskupení.³³ Následně je tato koalice transformována do

²⁸ viz. kapitola 1.1

²⁹ STRMISKA, Maxmilián, Nacionalistické strany a stranicko-politický systém v soudobém Španělsku. In DANČÁK, Břetislav; FIALA, Petr. *Nacionalistické politické strany v Evropě*. Brno: Masarykova univerzita. 1999. s.13

³⁰ HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s.159

³¹ KANIOK, Petr. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Editor Petr Fiala, Markéta Pitrová. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2003, s.88

³² STRMISKA, Maxmilián. *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2001, s.39

³³ majoritní stranou se formuje HASI, vedoucím blokem byl konzultační výbor *Koordinadora Abertzale Sozialista* (KAS), který je již v této době propojen s ETA a dalšími nestranickými strukturami

projektu jménem Herri Batasuna (*Lidová jednota*). Silná pozice Herri Batasuny v rámci baskického stranicko-politického systému byla podmíněna jejím „vyděračským“ zastrašovacím potencionálem. Za tak rychle stoupající míru úspěšnosti se zasloužili silnou voličskou podporou a díky možnostem mimo-institucionální mobilizace militantních nacionalistů.³⁴ V prvních volbách v roce 1979, kterých se Herri Batasuna zúčastnila na území Baskicka, získala tato strana 149,685 hlasů. Baskicko Herri Batasunu podpořilo svými 15% z celkových hlasů.³⁵ Takové překvapivé silné postavení Herri Batasuny na poli regionální politiky je dobrým nástrojem k prosazování svých nacionálních záměrů. Vezmeme-li v úvahu její politickou aktivitu a její legitimaci ozbrojeného odboje a militantní sílu, bylo důležité neustálé vyrovnávání a koordinace těchto nástrojů jak v politických záměrech tak i v militantních. Celou strukturu mohly ovlivnit jak vlivy zvenčí, tak drobné vnitrostranické rozpory. Proto se stal projekt Herri Batasuna z dlouhodobého hlediska inherentně nestabilním. Tyto faktory přispěly k jejímu rozpadu v roce 2001. V baskických regionálních květnových volbách roku 2001 získává již oslabená Herri Batasuna jako součást souborné radikálně nacionalistické formace Euskal Herritarok (*Baskičtí občané*) pouze 10,1% a sedm mandátů. Na konci června roku 2001 byla tak Herri Batasuna oficiálně zrušena. V návaznosti na tento fakt je následně ustanovena nová politická strana s názvem Batasuna (*Jednota*).³⁶ Tato stávající se politická strana přebrala platformu působení Herri Batasuny včetně ospravedlnování ozbrojeného boje za baskickou nezávislost. Samozřejmě, že kontinuita návaznosti Herri Batasuny a Batasuny se neobešla bez vzniku několika sporů, které se týkají především ozbrojených nacionalistických bojů. Obecně můžeme říci, že politická strana Batasuna víceméně přebrala voličský i programový odkaz zaniklé organizace.

³⁴ STRMISKA, Maxmilián. (2001) *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. s.40

³⁵ Election Resources on the Internet: Elections to the Spanish Congress of Deputies - Results Lookup. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://electionresources.org/es/congress.php?election=1979&community=14>

³⁶ STRMISKA, Maxmilián. (2001) *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. s.41

2.1 ETA

Vzhledem k tomu, že politická strana Herri Batasuna a následně vzniklá Batasuna byly známy svojí kooperací danou historickým vývojem s teroristickou organizací *Euskadi Ta Askatasuna* (ETA), popíše v následujícím textu její základní cíle, program, vývoj ... I když je ETA spojována s celým územím Baskicka, které zasahuje do oblasti Francie, zaměřím se na ni pouze v rámci Španělska.

Mikel Buesa považuje za základní příčiny vzniku terorismu působení negativních vlivů na poli ekonomickém, politickém, psychologickém a sociologickém. V baskickém teroristickém hnutí můžeme aplikovat všechny tyto příčiny. Nejvýrazněji vyniká politická příčina ve formě nacionalismu a separatismu a ekonomická příčina.³⁷

Nacionalistické cítění v regionu Baskicka podpořilo z dlouhodobého hlediska činnost a působení ETA. Původním cílem ETA při jejím vzniku byl boj proti diktátorskému režimu Francisca Franca. Postupem času, při vývoji vnitřní organizace a zaměření, docházelo k její postupné militarizaci. Baskický nacionalismus se až agresivně odráží v činnosti ETA. I když ze začátku nenacházela finanční prostředky k tomu, aby se veřejně násilně projevovala, její vývoj byl revoluční povahy a šel k terorismu.³⁸ *Terorismus je produktem lidské společnosti a doprovodem negativním jevem její existence. V rámci lidských konfliktů je využíván na státních, skupinových i individuálních úrovních, v regionálním i globálním měřítku. Primárním cílem není v tomto případě zničení materiálního a lidského potenciálu nepřítele, ale zasazení silného psychologického úderu...*³⁹ Český encyklopedický slovník vydaný roku 1993 terorismus definuje následujícím způsobem: „*Souhrn antihumánních metod hrubého zastrašování politických odpůrců hrozbou síly a užití různých forem násilí. Vedle individuálního terorismu existuje terorismus skupin, některé koordinují svoji činnost na mezinárodní úrovni.*“⁴⁰

V případě ETA se jedná o lokální teroristickou činnost v rámci území Španělska. ETA je zařazena do seznamů teroristických organizací nejen ve Španělsku, ale i v dalších státech.⁴¹

³⁷ BUESA, Mikel, et al. *Economía del terrorismo : Teoría y Aplicaciones*. Madrid , 2008. s.7-8

³⁸ STRMISKA, Maxmilián.(2001) *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. s.10-15

³⁹ CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009, XXI, s. 12

⁴⁰ Kolektiv autorů: *Encyklopedický slovník*. Praha: Odeon, 1993, s. 1107

⁴¹ ETA je zařazena do seznamu teroristických organizací v Evropské unii (Council Common Position 2006/380/CFSP), Spojených státech amerických(Foreign Terrorist Organizations), Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku (Terrorism Act 2000), Kanady (Currently listed entities)

Euskadi Ta Askatasuna (*Baskicko a svoboda; Baskicko a jeho svoboda; Baskická vlast a svoboda*) byla založena 31. července 1959.⁴² Jak již bylo řečeno, ETA je zakládána za účelem aktivnějšího odboje proti útlaku Frankova režimu. Toto období je charakteristické absencí základních demokratických norem. Organizace vynikala rysy radikálního nacionalismu a marxisticko-leninskou ideologií.⁴³ Na počátku sedmdesátých let dochází v struktuře ETA k několika štěpením, které probíhají a krystalizují se až do let devadesátých. Mezi první násilné akce ETA počítáme rok 1961, kdy se její členové pokusili o násilnou akci - vykolejení vlaku převážející frankistické veterány.⁴⁴ Mnohým obyvatelům Baskicka v té době nevalila nesmyslná brutalita akcí ETA a většinou ji i nadále podporovali. Mezi nejznámější typy útoků, připisované teroristické organizaci ETA, patří bombové útoky. Například v roce 2006 byl zaznamenán útok ETA na letišti v Madridu, při kterém výbuch bomb zdemoloval několikapatrové parkoviště Terminálu 4.⁴⁵ Nejvýznamnějším úspěchem ETA je provedený útok na předsedu španělské vlády Admirála Luise Carrera Blanca v prosinci 1973. Admirál byl zvolen diktátorem Franciscopem Francem jako jeho nástupce, což ETA ve svém boji proti Francovi nepodporovala.⁴⁶ Počet obětí organizace ETA ke konci roku 2009 sčítá 952.⁴⁷ Jednou ze strategií, kterou ETA využívá ve svůj prospěch, je tzv. pouliční násilí (*kale borroka, violencia callejera*). Tyto drobné útoky na veřejnosti provádějí mladí lidé, kteří nejsou přímo napojeni na strukturu ETA.⁴⁸ Tímto způsobem ETA udržuje společnost v neustálém strachu. Politická aktivita ETA spočívá v případě akcí v permanentní mobilizaci včetně pouličních útoků.⁴⁹

Teroristická organizace ETA se snaží prostřednictvím své agresivní činnosti získat nezávislost pro Baskicko. Od tohoto stěžejního požadavku se odvíjí další skutečnosti. Mimo jiné požadují udělení amnestie všem uvězněným členům organizace i

⁴² CONVERSI, Daniele. *The Basques, the Catalans and Spain: alternative routes to nationalist mobilisation*. 2. impr. London: Hurst, 2000. s.90

⁴³ Marxismus-leninismus je verze marxismu rozvinutá Vladimírem Iljičem Leninem. Jádrem ideologie je svrhnutí kapitalismu cestou komunistické revoluce.

⁴⁴ ETA se v hlavním členění dělí na antinacionalistické ultralevicové Rudé buňky, militantní ETU-V, politicko-vojenskou ETU-VI. STRMISKA, Maxmilián. (2001)*Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. s. 12-19

⁴⁵ EDWARD HALIBOZEK, Andy Jones. *The corporate security professional's handbook on terrorism*. Amsterdam: Elsevier/Butterworth Heinemann, 2008. s. 43-44

⁴⁶ ANDERSON, Wayne. *The ETA: Spain's Basque terrorists*. New York: Rosen Pub. Group, 2003, s. 24-25

⁴⁷ Oběti terorismu: *Víctimas del Terrorismo*. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.avt.org/victimas-del-terrorismo/>

⁴⁸ viz. kapitola 2.2.1 Batasuna a podpora nepolitických organizací

⁴⁹ WALTER, Christian. *Terrorism as a challenge for national and international law: security versus liberty?*. New York: Springer, 2004, s.525

členům přebývajících v exilu. Členství v ETA se kromě politických, symbolických a emocionálních důvodů střetává s absolutní oddaností a poslušností.

V době vzniku politické strany Batasuna se stát začíná zaměřovat na stále problematičtější teroristickou organizaci ETA. Postupně dochází k posílení protiteroristické politiky Španělska. ETA nelze považovat pouze za projev paramilitárního teroristického násilí, ale je třeba se zaměřit na různé politické souvislosti. Například fakt, že představitel radikálního nacionalismu ETA vznikl v době frankistické diktatury a to za absence jakýkoliv demokratických prvků.

V době počátku vzniku a fungování ETA si baskická veřejnost utvořila rozporuplný názor na ETA, který je formován na základě obecné popularity. Určující byla míra násilí, jako zbraň ETA a ohrožování veřejného blaha.⁵⁰ Dle sociologického průzkumu z roku 2008 je vidět výrazný pokles popularity ETA. Výsledky průzkumu „Euskobarómetro“ tvrdí, že 61% Basků absolutně nesouhlasí s činností ETA. Původní zastánci ETA – 17% změnilo svůj postoj a ETA odmítá. Celkem 11% obyvatel souhlasí s úmysly ETA, ale nepodporují její nástroje a prostředky, kterými jich chtějí dosáhnout. Anonymní průzkum ukázal, že ETA nemá žádné zastánce z řad Basků, kteří by ji plně podporovali v její činnosti.⁵¹ V roce 2004 k této skupině patřilo 0,4% Basků.⁵²

2.2 Charakteristika a program strany Batasuna

Je důležité zdůraznit, že povaha Batasuny z většiny navazovala na charakter a cíle politické strany Herri Batasuny. Můžeme pozorovat, že požadavky a program Batasuny se vyvíjely a zakládaly mnohem dříve než vznikla samotná strana. Herri Batasuna, svým zánikem prostřednictvím Batasuny, hledala prostředek pokračovat v možnosti aktivního politického vyjadřování se. Baskickou separatistickou stranu Batasuna nemůžeme považovat za klasickou politickou stranu s konvenční strukturou a metodami. Zvláštní rysy a postavení Batasuny v regionu jsou dány odlišnostmi historicko-politického regionu. Základní program strany se odvíjel od nacionalistické povahy. Od doby vzniku strany Herri Batasuna roku 1978 usilovala i v pozdější formě

⁵⁰ SPENCER, A. T.;CROUCHER, S. M.. An Analysis of Public Perceptions of ETA in Spain and France. *International Communication Gazette*. 2008-04-01, roč. 70, č. 2. s.137-153

⁵¹ LLERA, Francisco J., et al. Euskobarometro : Estudio periódico de la opinión pública vasca. Bilbao : [s.n.], 2008. [online]. [cit. 2013-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://alweb.ehu.es/euskobarometro/index>>. s. 59,

⁵² LLERA, Francisco J., et al. Opiniones y actitudes: Los españoles y las víctimas del terrorismo. Madrid : Centro de investigaciones sociológicas, 2004 . [online]. [cit. 2013-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://alweb.ehu.es/euskobarometro/index>>.s.62

Batasuny o právo sebeurčení. Vznik Herri Batasuny a následné Batasuny byl inspirován charakterem soudobé ETA.⁵³ Prvek nacionalismu byl dotvářen bodem o oddělení regionu Baskicka od Španělska. V praxi tento postoj můžeme názorně ukázat na příkladu vlajky. Batasuna nebyla ke vztahu k národnímu symbolu země - vlajce benevolentní. Jedinou možnou reprezentativní vlajkou byla ikurrina (*baskická vlajka*).⁵⁴ Separatismus a nacionalismus tak prochází celou činností Batasuny.⁵⁵ Dalším požadavkem kterým Batasuna operovala, je připojení regionu Navarra.⁵⁶ Batasuna dále požadovala zlepšení a podporu životních a pracovních podmínek pro Basky, ustanovení baskického jazyka jako jediného, formálního a oficiálního jazyka v Baskicku. Batasunu na poli stranicko-politického spektra řadíme k levicovým stranám..

Jedním z cílů Batasuny, po jejím vzniku, bylo obnovení a zesílení voličské popularity po neúspěchu Euskal Herritarok ve volbách v roce 2001. Další předpokládanou náplní Batasuny byla pomoc, krytí a legitimizace některých aktů teroristické organizace ETA. Výsledek byl spíše opačný. Často je Batasuna označována za nepovedenou karikaturu bývalé Herri Batasuny.⁵⁷

Od začátku byla Batasuna formována s atypickou vnitřní strukturou. Baskičtí nacionalisté si myslí, že není důležité formální členství ve straně, ale takové členství, které je schopno ovládnout „ulice“. Čímž je myšleno pokrytí co nejvíce sociálních úrovní obyvatel a vytvoření husté sítě příslušníků, kteří mezi sebou mohou rychle a efektivně komunikovat. Průměrné věkové zastoupení ve straně je 35 let.⁵⁸ Příslušník strany se nacházel ve stavu neustálé možné mobilizace. Zároveň jejich příslušnost ke straně v sobě skrývala více než jen politický aspekt. Spojení se stranou a jejími cíli bylo považováno za důležité životní poslání. Členství proto bývala dlouhodobá až celoživotní. Průzkum z roku 2002 říká, že 94% příslušníků Batasuny se považovala za nacionalisty, 97% z nich si opravdu přála dosáhnout nezávislosti. A na možnost separatizace se dívala 91% z nich pesimisticky.⁵⁹

⁵³ viz kapitola 2.2.1. Batasuna a podpora nepolitických organizací

⁵⁴ *Batasuna is Not a Normal Political Party, Spanish Daily Says*. London, United Kingdom, London: , Aug 25, 2002 ProQuest Central.

⁵⁵ separatismus má za cíl odtržení určitého území od současného státu. Reinares, Fernando. Nationalist separatism and terrorism in comparative perspective. In: BJØRGO, Tore. *Root causes of terrorism: myths, reality, and ways forward*. New York: Routledge, 2005, s.120

⁵⁶ Navarra je autonomní společenství sousedící z východu s Baskickem. ROSS, Chris. Herri Batasuna In: RODGERS, E. *Encyclopedia of contemporary Spanish culture*. New York: Routledge, 1999, s.247

⁵⁷ Proceso del ilegalización. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/especiales/2002/08/espana/batasuna/batasuna.html>

⁵⁸ *Batasuna is Not a Normal Political Party, Spanish Daily Says* (2002)

⁵⁹ *Batasuna is Not a Normal Political Party, Spanish Daily Says*.(2002)

Pro Španělskou vládu byly požadavky Herri Batasuny a Batasuny neakceptovatelné.⁶⁰

2.2.1 Batasuna a podpora nepolitických organizací

Již od vzniku Herri Batasuny je známo, že spolupráce s teroristickou organizací ETA je více než důležitá. Vztah mezi Herri Batasunou, později Batasunou blíže popíši v kapitole 2.4.

Kromě ETA byla Batasuna propojena s dalšími nepolitickými organizacemi. Původní Herri Batasuna byla spjata s radikální nacionalistickou mládežnickou organizací *Jarraí*, která byla založena 6. května 1979. V roce 2000 předešla svému zrušení fúzí se spřátelenou a podobně zaměřenou skupinou z francouzského Baskicka – *Gazteriak*. Výsledkem byl vznik revoluční, internacionalistické mládežnické formace, bojující za nezávislost Baskicka s názvem *Haika (Povstat)*. V květnu 2001 byla *Haika*, Španělskem, prohlášena za ilegální organizaci. *Jarraí* a *Haika* veřejně a aktivně podporovaly utváření politické strany Batasuna. Zapříčinily se o velkou podporu ze strany Batasuna k ETA. Následovala další reorganizace se vznikem mládežnických skupin *Gazte Bilguena (Hnutí mládeže)*, *Segi*.⁶¹ Tyto mládežnické organizace byly napojeny nejen na Herri Batasunu, Batasunu, ale i na ETA, které zprostředkovávaly zmíněné „pouliční násilí“. Můžeme je považovat za výcvikové a přípravné skupiny pro následný vstup do samotné ETA.

2.3 Ilegální činnost politické strany Batasuna

Zásadní, pro vývoj politické strany Batasuna, bylo její již zmíněné propojení s teroristickou organizací ETA. ETA i Batasunu spojoval společný nacionalistický charakter a cíl o separaci ve Španělsku. Nacionalismus Batasuny získával na radikalitě díky existenci a spolupráci s teroristickou organizací ETA. Ta prostřednictvím Batasuny mohla aplikovat své požadavky do politiky. Jedním z požadavků Batasuny bylo ustanovení legitimizace ETA, která by měla v rámci samostatného Baskicka zastávat

⁶⁰ Separatismus je proces, který je v přímém rozporu se snahou každého státu na uchování své územní integrity. BAAR, Vladimír. *Národy na prahu 21. století: emancipace nebo nacionalismus?*. Vyd. 2. V Ostravě: Ostravská univerzita, 2002. s.84

⁶¹ STRMISKA, Maxmilián.(2001) *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*.s. 41-42

funkci jediných ozbrojených sil. Jon Idigoras, jeden z bývalých osobností strany, řekl: *“Volit Batasunu, znamená volit ETA.”*⁶²

Z historického hlediska můžeme najít kořeny vztahu mezi ETA a tehdejší Herri Batasunou již před založením této politické strany. Náznaky spolupráce se vytvářely mezi *Koordinadora Abertzale Sozialista (Socialistická vlastenecká koordinace ,KAS)*, která byla založena v době velké vlny mobilizace pro širokou amnestii baskických politických vězňů v letech 1975-1976. KAS původně fungovala jako konzultační výbor a snažila se o těsnější spojení širšího okruhu radikálních nacionalistů.⁶³ Toto úsilí se jí vedlo z důvodu podpory paramilitární organizace *ETA-Militar*.⁶⁴

Existují důkazy, že Batasuna s ETA propojovala některé struktury strany a dokonce sdílela stejné členy. Dle výzkumu z roku 2002 spolupráci s ETA podporuje 96% členů Batasuny. Z těchto důvodů vzájemné kooperace často docházelo ke kauzám, při kterých byli někteří představitelé Batasuny obviněni ze zločinů spáchané teroristickou organizací ETA.⁶⁵ Pro tato obvinění existují důkazy a jednotlivé osoby jsou evidovány. Nacházíme zde stejné příslušníky ETA, Batasuny a Jarrai/Haiki/Segi.

„ -GOIRICELAYÁ GONZALEZ, Cristina (E.T.A. Activista; Člen: Herri Batasuna/E.H/Batasuna), narozena 23.12.1967 ve Vergaře (Guipúzcoa)...“⁶⁶ Přední členové strany Batasuna neskryvali svá stanoviska k akcím spáchané ETA. Otevřeně je uznávali a tvrdili, že za jednotlivé akce a útoky nese zodpovědnost španělská vláda sama. Kdyby se jejich požadavkům snažila vyhovět, mohla by akcím zabránit.

Jedním z důkazů spolupráce těchto dvou organizací byla volební kampaň v roce 1996. Herri Batasuna se svým záměrem použít při volební kampani videozáznam, ve kterém vystupují příslušníci ETA vyvolala u španělské veřejnosti a u centrální vlády Španělska pobouření. Španělská justice a policie byla nucena zasáhnout proti vedení Herri Batasuny. Poté následovala dlouhá vlna represí namířených proti dalším radikálně nacionalistickým baskickým organizacím, kulturně-politickým spolkům a sdělovacím prostředkům. Nedostatek důkazů o přímém spojení s teroristickou organizací ETA

⁶² *Batasuna is Not a Normal Political Party, Spanish Daily Says.* (2002)

⁶³ STRMISKA, Maxmilián.(2001) *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu.* s. 36-37

⁶⁴ vojenská, ozbrojená součást patřící k ETA

⁶⁵ Npříklad proces z roku 1997, obviněn Arnal Otegi a dalších 23 členů Batasuny ze spolupráce s ETA. WALTER, Christian. (2004). *cit.d.*, s.524

⁶⁶ Article 7: ANNEX. WYNGAERT., Ed. by Christine van den.. *International criminal law: a collection of international and European instruments.* 3., rev. ed. Leiden: Nijhoff, 2005, s. 641-642.

zachránilo Herri Batasunu od ilegalizace. I přesto v roce 1997 bylo odsouzeno několik předních osobností strany a tak došlo k vnitřní reorganizaci Herri Batasuny.⁶⁷

2.3.1 Financování teroristické organizace ETA

Aby mohla ETA efektivně a dle své filozofie fungovat, je pro ni nezbytná silná finanční platforma. Terorismus je bez dostatečných finančních prostředků nemyslitelný a neuskutečnitelný. Peníze jsou potřeba k plánování a účinnému provádění atentátů a akcí, k nákupu zbraní a výbušnin. Jsou nezbytné v procesu získávání nových aktivistů, k jejich cílenému výcviku a efektivnímu školení... Je také nutné finančně podporovat tyto aktivní ilegální bojovníky, kteří svou dlouhodobou každodenní činností v organizaci nemají příležitost si vydělávat na živobytí v běžném zaměstnání.⁶⁸ Batasuna, jako politické křídlo teroristické organizace ETA, se spoluúčastnila na financování ilegálních aktivit ETA. Batasuna se stala klíčovým ekonomickým zdrojem ETA. Tato teroristická organizace získávala finance z prostředků veřejných institucí prostřednictvím vládních programů, které byly určeny na sociální podpory, podpory baskické kultury a jazyka a podpory politických stran. Dalšími existenčními zdroji ETA, kromě financí určené pro veřejné prostředky, jsou nejrůznější ilegální metody. Patří sem například vydírání podnikatelů a živnostníků, krádeže, obchodování na černém trhu a legální obchodní činnosti.

Do roku 2002, kdy byla politická strana Batasuna stále legální, tvořily státní příspěvky stěžejní pramen financování ETA.⁶⁹ Batasuna odevzdávala většinu příspěvků určené pro ni a k jejímu chodu ETA. Batasuna si zajistila získávání financování ze všech možných oblastí veřejných zdrojů.

Veřejné finance zasílané Batasuně byly primárně určeny k těmto účelům:

- dotace určené pro regionální účely z obecních prostředků
- úhrada výdajů při volbách od státních úřadů
- výdaje spojené s chodem výkonu funkce od státu

⁶⁷ viz. kapitola 2.4. Hlavní osobnosti strany; STRMISKA, Maxmilián. (2001) *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebecu*. s. 40-41

⁶⁸ CORTE IBÁÑEZ. (2009) *cit.d.*, s.100

⁶⁹ stěžejním dokumentem této kapitoly je: BUESA, Mikel. *Consecuencias económicas del terrorismo nacionalista en el País Vasco*. Documento de trabajo del Instituto de análisis industrial y financiero de la Universidad Complutense de Madrid, 2006. s. 9-21.

- fungování a výdaje parlamentních skupin zprostředkované na centrální úrovni od státu nebo na regionální úrovni od baskické vlády

Celý komplex organizací a jednotek, napojených na ETA-Batasuna v letech 1993 až 2002, disponoval roční částkou přibližně 23,9 milionu euro, získanou z nejrozmanitějších aktivit a zdrojů. Z veřejných financí získávala v tomto období ETA 12,8 milionů ročně. Tato částka tvořila 53,5% ekonomických prostředků z celkového příjmu, které získal v těchto letech komplex ETA-Batasuna. Batasuna z veřejných zdrojů čerpala mezi lety 1993- 2002 ročně přibližně 1,76mil. eur.

Batasuna nejenže finančně podporovala ETA z ekonomických zdrojů veřejné správy, ale nacházela i další možnosti. Od roku 1996 finance čerpala ze španělské banky Caja Laboral Popular pomocí systému pravidelných bankovních vkladů. Úroky z těchto vkladů činily přibližně 210 tisíc eur ročně. Tento dlouhodobý trvalý příjem trval od roku 1996 až po dobu krátce po začátek roku 2002.

Herri Batasuna se také podílela v roce 1999 na vzniku nové neformální organizace s názvem Udalbiltza. Jedná se o asociaci obcí a jejich hlavních představitelů z nacionalistických stran. Součástí organizace je 63 obcí. Herri Batasuna i Batasuna pro činnost Udalbiltzy využívá finanční zdroje plynoucí z dotací baskické vlády, regionální poslanecké sněmovny a z obecních úřadů. Finance byly odváděny do této organizace nepravidelně a proto těžké určit celkovou částku připadající k Udalbiltze. Rokem 2001 se Udalbiltza vnitřně dělí na dvě odvětví – Udalbiltza a Kursaal. Zaniká v roce 2003. Prostřednictvím této asociace je odváděno 1 – 1,5% vlastních financí do rozpočtu teroristické organizace ETA.

V tabulce č. 1 jsou vypsány finanční dotace politické strany Batasuna. Není zde započítána Udalbiltza a Kursaal z toho důvodu, že se jedná o samostatné organizace. Udalbiltza a Kursaal v těchto letech 1999-2002 odvedla ETA přibližně 456,8 tis. eur. Je třeba zdůraznit, že ETA byla financována i z fondů Evropské unie a z veřejných zdrojů Francie. Ohromující je částka, kterou Udalbiltza a Kursaal získala z fondů Evropské unie a následně je věnovala ETA. Jedná se o 2 169,9 tis. eur. Dle studie Mikel Buesa existovala tato možnost tak vysokého příjmu díky existenci mnoha dotačních programů zprostředkované Evropskou unií.

Tabulka č.1: Finance získané Batasunou z veřejných zdrojů a z banky Caja Laboral Popular v období 1993-2002 v průměrných ročních hodnotách:.

Zdroj financí	Získané finance (v tis. €)
Baskická vláda	669,1
Obecní úřady	735,4
Baskický parlament	320,4
Ústřední španělský parlament	37,3
Úroky z vkladů v bance Caja Laboral Popular	211,4
Celkem	1.973,6

Zdroj: BUESA, Mikel. *Consecuencias económicas del terrorismo nacionalista en el País Vasco*. Documento de trabajo del Instituto de análisis industrial y financiero de la Iniversidad Complutense de Madrid

Tabulka č.2: Přehled financování organizace ETA v průměrných ročních hodnotách (za časové období 1993-2002)

Zdroj financí	Získané finance (v mil. €)
Veřejné finance	12,8
Výkupné a vydírání podnikatelů	5,21
Obchodní činnost	3,04
Jiné zdroje	1,7
Krádeže	0,26
Loterie	0,26
Úroky vkladů	0,2151
Celkem:	23,9

Zdroj: BUESA, Mikel. *Consecuencias económicas del terrorismo nacionalista en el País Vasco*. Documento de trabajo del Instituto de análisis industrial y financiero de la Iniversidad Complutense de Madrid

2.4 Hlavní osobnosti strany

Dlouhou dobu se spekovalo, jestli měla politická strana Batasuna ve svých řadách i členy nebo bývalé členy ETA. Avšak tento fakt byl často velmi špatně prokazatelný. Až s odstupem času jsou zjišťována nová fakta, která tyto domněnky potvrzují. Když se podíváme do historie strany Herri Batasuna, zjistíme, že 29.listopadu roku 1997 španělský Nejvyšší soud prokazatelně obvinil 23 členů Herri Batasuny za ilegální činnost spolupráce s ETA. Odsoudil je k sedmi letům vězení.⁷⁰

⁷⁰ WALTER, Christian. (2004). *cit.d.*, s.524

V následující kapitole se zmíním o několika významných osobnostech Batasuny, přiblížím jejich život a především politickou dráhu spojenou s touto politickou stranou.

Jednou z nejevýraznějších osobností novodobé Batasuny je především výborný řečník Arnaldo Otegi Mondragón. Představuje důležitou osobnost spojenou s baskickým separatistickým hnutím. Arnaldo Otegi Mondragón, narozen roku 1958, je baskický politik a mluvčí baskické politické strany Batasuna. Až dodnes je představitelem skupiny nacionalistů, která zůstala po zákazu činnosti Batasuny. Před tím, než se stal politikem, pracoval pro teroristickou organizaci ETA. Jako člen její struktury má na svědomí několik splněných úkolů a akcí. V roce 1987 se pokusil o únos baskického zastupitele Luise Abaitúa. Nezdařilý únos byl ovšem odhalen a následoval soudní proces, ve kterém byl Arnaldo Otegi Mondragón odsouzen na 6 let vězení. K jeho propuštění došlo již v roce 1990.⁷¹ V témže roce započal svou politickou kariéru v Herri Batasuna. Brzy dosahuje úspěchu a stává se jedním z hlavních osobností Batasuny. K jeho popularitě přispěl i již zmíněný proces v roce 1997, kdy po uvěznění významných členů Herri Batasuny dostává Arnaldo Otegi Mondragón prostor se více zapojit a veřejně projevit. V srpnu roku 2000 byl Arnaldo Otegi Mondragón obviněn z podpory a „velebení“ terorismu.⁷² Ráda bych zdůraznila některá zásadní významná provinění, která byla řešena ve spojitosti s Arnaldo Otegi Mondragómem v následujících letech po zániku Batasuny. Například v květnu roku 2005 byl Arnaldo Otegi Mondragón souzen za členství v ETA. Vyplatil se částkou 400.000 eur a následně byl propuštěn. Tento politik byl také souzen za veřejnou podporu terorismu, za oslavu 25.výročí smrti a velebení předního člena ETA Josého Maria Saguarduye.⁷³

Dalším významným představitelem a mluvčím politické strany Batasuna je Joseba Permach narozen roku 1969. Jedná se o blízkého spolupracovníka Arnalsa Otegiho Mondragóna.⁷⁴ Stranické události v roce 1997, kdy došlo k reorganizaci strany, mu umožnily kariérní postup v rámci Batasuny. Chopil se nabídnuté příležitosti a v letech 1997 až 2001 působil jako mluvčí a koordinátor Herri Batasuny. Od roku

⁷¹ URÍA, Imanol Murua. *Loiolako hegiak*. Elkarlanean: S.L., 2010. s.42

⁷² LAZÁRO, Julio M. El Supremo no actuará contra Otegi porque vitoreó a ETA fuera de España. [online]. 2002 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: http://elpais.com/diario/2002/05/28/espana/1022536801_850215.html

⁷³ Arnaldo Otegi: Trials. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: http://www.arnaldotegi.com/?page_id=351&lang=en

⁷⁴ Joseba Permach: We will try to impel transversal negotiations to achieve agreements with all the political sensitivities of the Basque Country. *Askatasun haizea dabil* [online]. 2003 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.ezkerabertzalea.info/en/2012/01/joseba-permach-we-will-try-to-impel-transversal-negotiations-to-achieve-agreements-with-all-the-political-sensitivities-of-the-basque-country/>

1992 do roku 2000 zastával pozici radního za Herri Batasunu a Batasunu ve městě San Sebastian. Na počátku roku 2000 opouští své postavení radního a soustředí se na práci v rámci nacionalistické levice – Herri Batasuny. Se vznikem nové Batasuny zastává funkci koordinátora. Stejně tak, jako většina členů Batasuny, byl Joseba Permach stíhán za příslušnost a kooperaci s teroristickou organizací ETA. Od zrušení Batasuny až po současnost byl obviněn z několika trestných činů. Mezi ně například patří podpora pokračování Batasuny a skupiny okolo ní i přes její ilegalizaci. Několikrát se v médiích objevil jako její mluvčí.⁷⁵ Dopustil se trestných činů nezákonného shromažďování, podpory a oslavy terorismu.⁷⁶

Někteří bývalí členové Batasuny mají se svou bývalou příslušností ke straně stále problémy. Například José Antonio Urrutikoetxea se musí skrývat před španělskou justicí.⁷⁷ Říká se mu také Josu Ternera. V jeho případě je zajímavé, že jeho dlouholetá činnost v ETA byla známa a i přesto byl zvolen zastupitelem Herri Batasuny v roce 1999.⁷⁸

Mezi další významné osobnosti Herri Batasuny, Batasuny a ETA patří několikrát stíhaní Fernando Barrena, Joseba Álvarez.⁷⁹

2.5 Batasuna a volby v Baskicku

V následující kapitole se zaměřím na úspěšnost Batasuny ve volbách ve všech úrovních. Abych objasnila volební výsledky z dob fungování Batasuny, zmíním i výsledky voleb Herri Batasuny. Touto kapitolou se snažím poukázat na opravdovou moc Batasuny na politickém poli, kterou mohla především využívat k získávání veřejných prostředků pro finanční podporu ETA.⁸⁰

Baskicko je regionem s nejvyšší mírou teritoriálně-národnostní identifikace ve Španělsku. V této autonomní oblasti můžeme najít několik typů druhů voleb v rámci Španělska tak i samotného Baskicka. Baskové mohou volit v celošpanělských volbách

⁷⁵ Joseba Permach: Información sobre los Joseba Permach. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://es-mexi.finanzalarm.com/details/Joseba_Permach.html

⁷⁶ BACHMAIER, Lorena; MORAL GARCÍA, A. *Criminal law in Spain*. Frederick, MD: Sold and distributed in North, Central and South America by Aspen Publishers, c2010, s.120

⁷⁷ ENGELAND, Anisseh; RUDOLPH, M. *From terrorism to politics*. Burlington, VT: Ashgate, 2008, s. 72.

⁷⁸ MALVAR, Anibal. ETA, ¿DOS CARAS O PURA ESTRATEGIA?. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/suplementos/cronica/2005/504/1118527202.html>

⁷⁹ Sortu aboga por una 'alianza nacional' para 'un Estado Vasco en Europa'. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/elmundo/2012/12/04/paisvasco/1354625149.html>

⁸⁰ viz. kapitola 2.3.1.

do španělského parlamentu (*Cortes Generales*). Ten je složen z dvoukomorového parlamentu skládající se z Horní komory Senátu (*Senado*) a Dolní komory Sněmovny poslanců (*Congreso de Diputados*).⁸¹ Dále jsou uskutečňovány i regionální volby. V těchto volbách jsou voleni poslanci do baskického parlamentu (*Parlamento Vasco*). Dalšími volbami, které probíhají na území Baskicka jsou provincionální a obecní volby. V tomto případě se volí do provinciálních parlamentů (*Juntas Generales*)⁸² a do obecních zastupitelstev (*Ayuntamientos*). Vzhledem k tomu, že Španělsko je od roku 1986 členem Evropské unie, jsou voleni i zástupci do Evropského parlamentu.⁸³

2.5.1 Batasuna a volby do *Cortes Generales*

Volby do španělského parlamentu jsou důležité z pozice Batasuny z hlediska prosazení zájmů u centrální vlády prostřednictvím zákonodárné iniciativy, která tomuto orgánu náleží. Sněmovna poslanců, které přísluší výraznější pravomoci, je volena na čtyři roky v přímých volbách proporcčním způsobem. Senát disponuje také čtyřletým funkčním obdobím. Senátoři jsou voleni většinovým způsobem a část senátorů je delegována jednotlivými autonomními regiony. Tyto posty mohly být pro Batasunu a Herri Batasunu zajímavé. Počet mandátů v Poslanecké sněmovně činí 350. Senát nabízí dohromady 259 mandátů.⁸⁴ Všech 50 provincií Španělska disponuje 2 mandáty, které jsou doplňovány úměrným počtem k poměru výše populace.⁸⁵

⁸¹ DVOŘÁKOVÁ, V.; KUNC, J. (2004). *cit.d.*, s. 163-199.

⁸² 3 provincie Baskicka *Álava*, *Vizcaya* a *Guipúzcoa*. ROSS, Chris. Herri Batasuna In: RODGERS, E. *Encyclopedia of contemporary Spanish culture*. New York: Routledge, 1999, xxii.s.50

⁸³ Evropská unie: Jednotlivé země. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/countries/index_cs.htm

⁸⁴ od roku 2008 je to 264 mandátů

⁸⁵ SLOMP, Hans. *Europe, a political profile: an American companion to European politics*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 2011, s. 512-515.

Tabulka č.3: V této tabulce se nacházejí výsledky voleb Herri Batasuny/Batasuny do španělské poslanecké sněmovny a senátu v době její existence.

Volební rok	Počet Poslanců	Počet senátorů
1979	3	1
1982	2	0
1986	5	1
1989	4	3
1993	2	0
1996	2	0
2000	0	0

Zdroj: MINISTERIO DEL INTERIOR. *Consulta de Resultados Electorales* [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.infoelectoral.mir.es/min/home.html>

Herri Batasuna jako nová politická strana nejen v Baskicku, ale v porovnání s celým Španělskem, úspěšně zvládla své první volby v roce 1979. Ve svém prvním volebním roce získala dokonce více mandátů než v některých následujících volbách. Z historického hlediska vývoje strany Herri Batasuny můžeme říci, že největší úspěch ve volbách do Parlamentu zaznamenala v roce 1989. Rok 2000 znamená obrovský propad. Dalších voleb roku 2004 se Batasuna nezúčastnila z důvodu své předešlé ilegalizace. Vzhledem k tomu, že v době konání voleb roku 2000, Batasuna ještě neexistovala, můžeme vyvodit, že samotná Batasuna se nezúčastnila žádných voleb do Parlamentu.

2.5.2 Batasuna a volby do *Parlamento Vasco*

Důležitým podnětem kromě financí z veřejných zdrojů, pro participaci v regionální politice mohla být zákonodárná iniciativa, kterou disponuje Parlamento Vasco a Juntas Generales. Článek 10, odstavec 3 *Autonomního statutu Baskicka* říká, že Autonomní společenství Baskicko má kompetenci tvorby legislativy v rámci Baskicka a právo organizovat volby. Regionální volby v Baskicku konají v jiný termín než

v ostatních regionech.⁸⁶ Zastupitelské sbory jsou zde rozpustitelné. Mohou se v nich konat předčasné volby.⁸⁷ Všeobecný volební řád je ustanoven v dokumentu *Ley Orgánica 5/1985, de 19 de junio, del Régimen Electoral General*. Zde byl i detailněji rozpracován zákonem upravující volby do Parlamento Vasco,⁸⁸ ve kterém je psáno, že volby do Parlamento Vasco probíhají na základě poměrného volebního systému. Baskicko je rozděleno do tří volebních i historických provincií. Každá z nich posílá do parlamentu 25 reprezentantů, kteří jsou voleni na dobu 4 let poměrným volebním systémem.

V následující tabulce je vytvořen souhrn všech voleb v době existence Herri Batasuny a Batasuny. Opět se nám potvrzuje, ve spojení s volbami do Parlamento Vasco, její rychlý nárůst na popularitě hned při jejím vzniku. Batasuna svou aktivitou nepřispívala do politiky, její zvolení poslanci se často neúčastnili parlamentních jednání.⁸⁹ Při posledních volbách zaznamenává strana 44% propad oproti minulému roku. Poprvé po dvaceti letech se voliči Batasuny rozcházejí. Tento fakt je spojen se spoluprací s teroristickou organizací ETA.

Tabulka č.4: Výsledky voleb Herri Batasuny/Batasuny do Parlamento Vasco v době její existence.

Volební rok	Hlasování (v %)	Zastupitelé	Umístění dle úspěšnosti
1980	16,5	11	2 ⁹⁰
1984	14,7	11	3
1986	17,5	13	3
1990	18,2	13	3
1994	16,0	11	3
1998	17,7	14	3
2001	10,0	7	4

⁸⁶ regiony Katalánsko, Galicie, Baskicko, Andalusie mají jiný termín voleb než ostatní regiony.

⁸⁷ LAIZ, C. Las elecciones y los sistemas electorales. In Román, P. *Sistema político español*, Madrid: McGraw-Hill, 2002. s.139

⁸⁸ aktuální verze z roku 1990 *Ley 5/1990, de 15 de junio, de Elecciones al Parlamento Vasco*. Department of Security: Electoral Legislation. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://www.euskadi.net/hautesleageak/indice_i.htm

⁸⁹ LAIZ, C. : *Formación de gobierno, democracia consensual y polarización de las elites: el caso vasco*, Política y Sociedad, Vol XL, No 2, 2003. s. 121-136

⁹⁰ zasedalo pouze 60 zákonodárců v Parlamento Vasco,

Zdroj: Election Resources on the Internet: Elections to the Basque Parliament - Results Lookup [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: http://electionresources.org/es/eus/index_es.html

2.5.3 Batasuna a volby do Evropského parlamentu

Volby do Evropského parlamentu probíhají podle poměrného volebního systému. Popularita Herri Batasuny/Batasuny se ve výsledcích odráží stejně jako ve volbách do španělského a regionálního parlamentu.

Tabulka č.5: V tabulce jsou rozděleny výsledky voleb do Evropského parlamentu, podle úspěšnosti Herri Batasuny/Batasuny.

Volební rok	Hlasování (v %)	Zastupitelé	Jméno
1987	1,87	1	Texema Montero
1989	1,7	1	Texema Montero
1994	0,97	0	-
1999	1,48	1	Koldo Gorostiaga

Zdroj: MINISTERIO DEL INTERIOR. Consulta de Resultados Electorales [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.infoelectoral.mir.es/min/home.html>

3. Proces ilegalizace politické strany Batasuna

Ve Španělsku, před procesem ilegalizace politické strany Batasuna, se protínalo několik klíčových okamžiků v rámci změn Španělské ústavy. Aby mohlo dojít k ilegalizaci strany, byly tyto momenty zásadní. Mezi ně patřil rok 1978, ve kterém byla vydána nejen nová ústava, ale i zákon o politických stranách. Klíčovou částí se stal bod číslo 6 hovořící o politických stranách v souvislosti s demokratickými principy státu. Důležitějším okamžikem je rok 2002, ve kterém byl přijat nový a propracovanější zákon týkající se politických stran.⁹¹ Právě po vzniku zákona 6/2002 se rozpoutala debata na téma zákazu politické strany Batasuna.⁹² Od Španělska se očekávalo, že se k případu postaví bez předsudků a vezme v úvahu možné dlouhodobé dopady na nacionální konflikt v Baskicku. V případě, že by Španělsko jednalo neuváženě, hrozilo oslabení a ohrožení demokratických principů vztahující se na politické strany.⁹³

⁹¹ viz kapitola č. 1.2

⁹² soudní řízení, které se zabývalo procesem zákazu Batasuny se stejně tak zabývalo procesem zákazu činnosti Herri Batasuny a Euskal Herritarok

⁹³ Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados, č. 164, 2002, s. 2899-8327

Batasuna se netěšila popularitě mezi ostatními politickými stranami. Hlavní politické strany ve Španělsku *Partido Popular* (PP) a vedoucí opoziční strana *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE) uzavřely dohodu v roce 2000. Dohoda s názvem *Acuerdo por las Libertades y contra el terrorismo* (Agreement for Liberties and Against Terrorism) shledávala Batasunu za nebezpečnou a ohrožující vnitřní bezpečnost státu. Účelem dohody byla příprava na úpravu zákona o politických stranách z roku 1978.⁹⁴ Hlavními argumenty PP, nepříznivé pro Batasunu, byla hesla: bojovat proti teroru a bránit demokracii; skončujeme s beztrestným veřejným projevem terorismu a vyřadíme terorismus z politiky.⁹⁵ Při projednávání dohody s PP se mluvčí PSOE Caldera Sánchez-Capitán na účet Batasuny vyjádřil následujícím způsobem: „... Batasuna, jak ji známe dnes, je neslučitelná s demokracií a tento zákon je nezbytný, protože se jedná o opakované a organizované jednání v rozporu s demokracií. Nevyžadujeme po Batasuně, aby se vzdala svých radikálních ideálů. Hlavním problémem je, že k jejich dosažení využívá demokratické nástroje, které stát zatěžují.“⁹⁶

Klademe si otázku, proč k podobným opatřením nedošlo již v dřívějších letech. Herri Batasuna spolupracovala s ETA již od svého počátku a jevila znaky radikálního nacionalismu. Bylo zřejmé, že se jedná o nebezpečnou politickou stranu. Víctor Ferreres Comella tento fakt vysvětluje. Po ukončení dlouholetého diktátorského režimu ve Španělsku bylo potřeba trvat na nových demokratických principech přijaté Ústavou z roku 1978. Před tímto rokem byly všechny politické strany prohlášeny za ilegální. Zpočátku se jednalo o mladou tradici demokracie ve Španělsku, která vedla k přílišné snaze o demokratizaci Španělska. Cílem bylo předejít událostem z minulosti, které by znovu vedly k opakovanému nastolení diktátorství.⁹⁷ Poprvé výrazněji a negativně na sebe Herri Batasuna upozornila v 90. letech. V té době ETA a její podpůrci rozpoutali vlnu násilí v ulicích Baskicka a zařadili mezi své teroristické cíle policii, veřejnou správu, novináře, úředníky, soudy a politiky z významných politických stran.⁹⁸ Navíc v roce 1995 ETA přijímá nový typ strategie *Alternativa Democrática*, která ohlašuje nástup období polarizace baskické politiky. Pomocí úmluvy *Lizarra Agreements* z roku 1998 ETA vytváří baskickou nacionální frontu. Tato fronta slibuje Baskům osvobození

⁹⁴ COMELLA, Víctor Ferreres. The New Regulation of Political Parties in Spain, and the Decision to Outlaw Batasuna In:SAJÓ, Ed. by Andrés. *Militant democracy*. Utrecht: Eleven Internat. Publ, 2004. s.133-134

⁹⁵ Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados (2002).*cit.d.*, s. 8300

⁹⁶ Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados, (2002).*cit.d.*, s. 8322

⁹⁷ COMELLA, Víctor Ferreres (2004).*cit.d.*,s.141

⁹⁸ MURO, Diego. Nationalism and nostalgia: the case of radical Basque nationalism. 2005, s.155-157

od terorismu výměnou za jejich podporu. Hlavním účastníkem dohody byla ETA, která za touto úmluvou viděla možnost zlepšení podmínek pro své násilnické působení ve společnosti.⁹⁹ Právě tato nová politika v Baskicku a chování ETA zapříčinily negativní již zmíněnou pozornost PP.

3.1 Demokratické principy a prostředky k zákazu politických stran

Ilegalizaci politické strany můžeme považovat za radikální krok, který se může stát znakem rozporu s demokratickými principy garantované státem.¹⁰⁰ Existuje mnoho způsobů, které využívají demokratické prostředky ke znemožnění fungování a pokračování činnosti určité politické strany. Pokud tedy není na místě oficiální zákaz činnosti strany, ostatní strany středního politického proudu mohou zajistit postupné vyřazení nežádoucí strany z politického života státu. Mezi tyto nástroje patří: neposkytnutí členům nežádoucí strany zaměstnání v zásadních úřadech státní správy, zákaz jejich kontroverzních a pobuřujících výstupů, akcí a symbolů. Stejně tak může být využito úpravy volebních pravidel, podmínek stanovujících postup založení politické strany, zájem veřejnosti o stranu a přístup médií. Je možnost ovlivnit jejich politiku, jednotlivé členy a zvolené zastupitele. Stát může i finančně podpořit občanskou společnost, která podporuje nežádoucí politickou stranu. Další eventualitou jsou dlouhodobé vzdělávací kampaně ve společnosti vedoucí k odsouzení programu strany. Může být také použita strategie intenzivnějšího zapojení strany do politiky. V tomto případě je politická strana uklidněna a její agresivita a výrazná snaha o úspěch ve volbách klesá.¹⁰¹ Efektivním výsledkem shledáváme stav, kdy je legitimize strany v demokratickém systému podlomena. Výše jmenované nástroje, k omezení činnosti politické strany dle některých politologů, mohou být více účinné než oficiální zákaz strany. K tomuto názoru se přikláněl i italský politolog Giovanni Sartori. Za účinný nástroj, k vyřazení politické strany, považoval nastavení vhodného volebního prahu,

⁹⁹ REINARES, Fernando; ALONSO, Rogelio. Spain and the ETA. In: ART, Robert J; RICHARDSON, Louise. *Democracy and counterterrorism: lessons from the past*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2007, s.111-114.

¹⁰⁰ zákon 54/ 1978 článek 1, viz. kapitola 1.2

¹⁰¹ BOURNE, Angela K. Political Parties and Terrorism: Why ban Batasuna?. 2010, s. 23. Dostupné z: http://www.exeter.ac.uk/media/universityofexeter/research/microsites/epop/papers/Bourne_-_Political_Parties_and_Terrorism.pdf

pluralismus volebního systému a malé volební obvody.¹⁰² Naopak Christopher Husbands tvrdí, že zákaz politické strany z kriminálních důvodů a odnětí svobody výrazným vedoucím členům politické strany je efektivnější.¹⁰³

Sartori shledává stranu za nebezpečnou, pokud disponuje tzv. koaličním potenciálem.¹⁰⁴ Považuje vliv nežádoucí strany na ostatní strany rafinovanějším v případě, že disponuje tzv. vyděračským potenciálem.¹⁰⁵ Ten může být měřen dle síly veta strany nebo stranickou schopností zamítnout zákon v parlamentu.¹⁰⁶ Taktika je tedy efektivní jestliže nebezpečná strana nedisponuje dostatečným koaličním a vyděračským potenciálem na státní i regionální úrovni.

Vývoj nebezpečné strany je, ve vztahu k veřejnosti, určován programem strany, který je nabízen společnosti. Hraničící ideologii strany s demokratickými principy a s násilím lze dobře zakomponovat do takového programu, který je ohebný. Úkolem státu je zaručit, že programy stran budou vytvářeny objektivně a jednoznačně.

3.1.1 Snaha o omezení činnosti Batasuny demokratickými prostředky

Baskický volební systém je nejvíce konkurenceschopný a otevřený malým stranám. Ve spojení s velkou fragmentací a polarizací stran v Baskicku není překvapivé, že se Herri Batasuna v době svých prvních i následujících voleb umístila mezi prvními vítěznými stranami. V Baskicku Herri Batasuna disponovala poměrně vysokým zastrahovacím potenciálem. Svou opakovanou neúčastí na zasedání baskického parlamentu znemožňovala jeho efektivní usnášeníschopnost. Nástroj využití volebního systému ke znemožnění fungování strany v případě Herri Batasuny a Batasuny byl shledán nefungujícím. Politické křídlo ETA bylo úspěšné ve volbách na několika

¹⁰² SARTORI, Giovanni. The Party Effects of the Electoral System. In: DIAMOND, Larry Jay a Richard GUNTHER. *Political parties and democracy*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 2001, Kapitola 5. s. 99

¹⁰³ HUSBANDS, Christopher. Combating the Extreme Right with the Instruments of the Constitutional state: Lessons from Experiences in Western Europe. *Journal fur Konflikt – und gewaltforschung* 2002, vol. 4., no.2, s. 61. Dostupné z: <http://www.uni-bielefeld.de/ikg/jkg/1-2002/husbands.pdf>

¹⁰⁴ strana má koaliční potenciál, byla-li někdy v dlouhodobější časové perspektivě potřebná k vytvoření vládní koaliční většiny, a nebo byla-li alespoň brána v úvahu jako možný vládní partner. KOPEČEK, Lubomír. *Demokracie, diktatury a politické stranictví na Slovensku*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s.34

¹⁰⁵ za stranu s vyděračským potenciálem je možné označit formaci, jejíž existence nebo vznik ovlivní taktiku soutěže mezi stranami, a zvláště jestliže změní směr soutěže. KOPEČEK, Lubomír. (2006). *cit.d.*, s.34

¹⁰⁶ SARTORI, Giovanni. (2001). *cit.d.*, s. 123-124

teritoriálních úrovních. Mělo tak mnoho příležitostí ovlivnit veřejnou politiku.¹⁰⁷ Zájem o vyřazení Batasuny z politického života byl z dlouhodobého hlediska nebezpečný z důvodu prohloubení propasti mezi státem a nacionalismem v Baskicku.¹⁰⁸

Další možností jak omezit sílu Batasuny bylo znemožnit její spolupráci s ETA a co nejlépe zneškodnit fungování ETA. Se zákazem strany, z dlouhodobého hlediska, je spojena ilegalizace mnoha dalších organizací spojované s ETA a uvěznění předních členů radikální baskické levice. Došlo k zákazu činnosti baskických nacionalistických novin *Egin* a příbuzné rádiové stanice *Herri Irratia* v roce 1998.¹⁰⁹ Mládežnické skupiny *Jarrai/Haika* a *Segi* byly také pozastaveny. Stejně tak i původní součást Herri Batasuny KAS, která spolupracovala s ETA. Velký vliv na proces urychlení zákazu Batasuny měl teroristický útok ve Spojených státech amerických 11. září 2001.¹¹⁰ Důležité také bylo změnit pozitivní náhled baskické společnosti na ETA a Batasunu.

Všechna tato opatření státu proti Batasuně a ETA nebyla tak účinná jak se předpokládalo. Batasuna nadále komunikovala se společností a nadále disponovala věrnými voliči. Batasuna byla dostatečně silná, aby setrvala na politické scéně. Z těchto důvodů bylo později nezbytné oficiálně soudním procesem zrušit politickou stranu Batasunu.¹¹¹

3.2 Rozhodnutí soudního řízení ve Španělsku

Snaha státu ovlivnit vnitřní politiku a působení Herri Batasuny započala 80. léty 20. století. Španělsko se snažilo přijít na způsoby a důvody vedoucí ke zrušení strany. Považovalo Batasunu za stranu, kterou využívá ETA, nedemokratickou a nemírumilovnou.¹¹² Tento fakt zapříčinil obranné chování Herri Batasuny/Batasuny jako například změny v pojmenování strany. Původní název Herri Batasuna vystřídal koalici Euskal Herritarrok a vedl až k názvu Batasuna. Násilnický charakter politické strany Batasuny vyplývá ze vztahu k centrální vládě Španělska. Nejen Batasuna, ale i další nacionalistické radikální strany v Baskicku prezentují španělskou demokracii jako

¹⁰⁷ viz. kapitola 2.4

¹⁰⁸ BOURNE, Angela K. (2010). *cit.d.*, s.11

¹⁰⁹ ENGELAND, Anisseh van a Rachael; RUDOLPH, M. (2008). *cit.d.*, s.73

¹¹⁰ ESPARZA OROZ, Miguel. *La ilegalización de Batasuna: el nuevo régimen jurídico de los partidos políticos*. Cizur Menor, Navarra: Thomson Aranzadi, 2004, s.19

¹¹¹ BOURNE, Angela K. (2010). *cit.d.*, s.12

¹¹² Le gouvernement décidé à interdire Batasuna. In: El Pais [online]. no.596. vyd. 2002

represivní a anti baskickou.¹¹³ Vidí ve Španělské ústavě pokračování předcházejícího diktátorského režimu.

V roce 2002 započaly první vážné pokusy španělské vlády o vznik procesu usilujícího o zákaz Batasuny. Vzhledem k tomu, že Batasuna výrazně finančně podporovala ETA, snažila se španělská vláda touto cestou oslabit i ETA.¹¹⁴ V červnu parlament přijal nový zákon o politických stranách 6/2002. Tento zákon nejen detailněji popisuje proces zákazu politických stran.¹¹⁵ V následujícím měsíci červenci byla Batasuna za rok 2001 pokutována 24 miliony eur za vandalismus a pouliční násilí.¹¹⁶ Dne 4. srpna 2002 došlo ve městě Santa Pola k bombovému útoku připisovanému ETA. Španělská vláda reaguje velmi rychle a 6. srpna 2002 nařizuje veřejnou žalobu za účelem zahájení trestního řízení, které se týká ilegalizace politické strany Batasuna. Toto rozhodnutí 13. srpna podpořily nejsilnější politické strany PP a PSOE. Dne 26. srpna se stejným způsobem, o porušení Batasuny článku 9 zákona 6/2002, vyjádřila ohromující většina – 95% poslanců.¹¹⁷ Zákaz Batasuny se podařilo prosadit pomocí tvrdého postoje bývalého lidoveckého premiéra Josého Maríi Aznara. Ministr vnitra Angel Acebes, již před tímto rozhodnutím poslanců, věřil v podporu tohoto případu a přikládal mu na veliké důležitosti. Mluvčí Batasuny Arnaldo Otegi na tyto postoje politiků reagoval argumentem, že se současná vláda vrací k poměrům diktátorství.¹¹⁸ Rozhodnutí poslanců muselo být před procesem u Nejvyššího soudu podpořeno peticí vydanou vládou. Vláda schválila petici 30. srpna 2002 a ministerstvo vnitra formálně podalo stížnost u Nejvyššího soudu 3. září 2002.¹¹⁹ Soudce Baltasar Garzón byl pověřen prověřením Batasuny. Zastupoval soudní orgán, tzv. *Audiencia Nacional*, do jehož pravomocí spadají všechny případy porušování práv španělských občanů nebo institucí. Dodnes bojuje proti teroristům.¹²⁰ Garzón 27. srpna téhož roku pozastavil činnost Batasuny na dobu tří let za účelem vyšetřování jejího propojení s teroristickou organizací ETA. Toto rozhodnutí vychází okamžitě v platnost. Uzavíralo všechny

¹¹³ MURO, Diego. (2005). *cit.d.*, s. 584-585

¹¹⁴ MAGONE, José M. *Contemporary Spanish politics: Political parties and elections*. 2nd ed. New York: Routledge, 2009, s.25

¹¹⁵ Vláda i ministerstvo vnitra disponuje právem předložit důvody ke zrušení strany Ústavnímu soudu. viz. kapitola 1.2.1

¹¹⁶ ENGELAND, Anisseh; RUDOLPH, M.(2008). *cit.d.*, s.73

¹¹⁷ TARDI, Gregory. Spain's current complex political legal procedure SAJÓ, Ed. by András. *Militant democracy*. Utrecht: Eleven Internat. Publ, 2004. s.97-98

¹¹⁸ Spain moves closer to Batasuna ban. In: *CNN*

¹¹⁹ TARDI, Gregory.(2004). *cit.d.*, s.98

¹²⁰ PILÁTOVÁ, Markéta; KAŠPAR, Josef; STUHLÍKOVÁ, Jarka. Evropský terorismus odchází. *CS Magazín*

pobočky Herri Batasuny/Batasuny, zastavovalo všechny veřejné i vnitrostranické aktivity. Také přikazovalo následovníkům strany a členům strany zanechat činnosti spojenou s Batasunou. Následně byly zrušeny stranické webové stránky a strana byla odtržena od komunikace s médii. Nakonec rozhodnutí Batasunu definitivně odtrhlo od jakékoliv státní podpory. Soudce Baltasar Garzón byl jedním z největších zastánců zákazu Batasuny. Garzón a španělská vláda po vyšetřování uveřejnila 23 závažných důvodů vedoucí k zákazu strany. Soud následně uvedl závažná provinění, kterých se dopustila Batasuna: výslovná podpora terorismu; podpora legitimizace násilí; ospravedlňování a omlouvání jasných znaků terorismu; zneškodnění a izolování pronásledovatelů terorismu; používání teroristických symbolů; spolupráce s organizacemi podporující terorismus.¹²¹ V závislosti na tato prohlášení 13.března 2003 Ústavní soud potvrdil, že zákon o politických stranách 6/2002 je v souladu s ústavou. Dne 17.března 2003 španělský Nejvyšší soud vydal rozsudek potvrzující permanentní zrušení politické strany Batasuna.¹²² V návaznosti na rozsudek soud také vyřadil Batasunu z rejstříku politických stran. Následně 24. dubna 2003 Nejvyšší soud vydal doplňující konečná ustanovení ke svému rozsudku.¹²³

3.3 Evropský soud pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva (ESLP) ve Štrasburku dne 30. června 2009 jednal o případu Herri Batasuna a Batasuna vs. Španělsko.¹²⁴ Šlo o případ rozpuštění politické strany Batasuna. ESLP ve svém rozsudku bere v úvahu důležité momenty působení této strany a určující momenty Španělské ústavy. Batasuna shledávala nový zákon o politických stranách 6/2002, dle kterého byla ve Španělsku souzena, za porušující základní svobody sdružování se, svobodu vyjadřování se, svobodu názorů, principy zákonnosti, soudní jistoty, právo účastnit se veřejných záležitostí. Domnívala se, že opatření vynesené proti nim nelze považovat za úměrné v demokratické společnosti a usoudila, že je v rozporu se zásadou přiměřenosti. Celkově tedy

¹²¹ Proceso de ilegalización: Motivos para ilegalizar Batasuna. [online]. [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/especiales/2002/08/espana/batasuna/motivos.html>

¹²² Tribunal Supreme, Sala Especial Art. 61 L.O.P.J., Autos acumulados nums. 6/2002 y 7/2002

¹²³ Tribunal Supreme, Sala Especial Art. 61 L.O.P.J., Procedimiento de Ejecution, Auto, 24 de abril, 2003 Dostupné z: http://estaticos.elmundo.es/documentos/2003/05/espana/auto_sa.pdf

¹²⁴ ve stejný den se projednávaly i případy Etxebarria and Others v. Spain, Herritarren Zerrenda v. Spain. Není-li určeno jinak kapitola čerpá především z CHAMBER JUDGMENT HERRI BATASUNA AND BATASUNA v. SPAIN ETXEBERRIA AND OTHERS v. SPAIN HERRITARREN ZERRENDA v. SPAIN. 2009, č. 531, 8s. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-2788701-3051349>

upozornila na fakt, že nový zákon 6/2002 neodpovídá důležitým demokratickým principům, stanovených nejen ve Španělské ústavě. Svoboda vyjadřování se a shromažďování se patří mezi důležité a nesporné body v rámci Evropské unie (EU). Jedná se o základní lidská práva, která jsou významně chráněna v mezinárodním a národním právu. Článek 10 ESLP říká¹²⁵: „...každý má právo na svobodu a vyjadřování se. Toto právo by mělo obsahovat svobody vytvářet si svůj vlastní názor a získávat důležité informace bez vlivu žádné veřejné autority.“¹²⁶ Batasuna tedy ve své žádosti především poukazovala na fakt, že zrušení strany znamenalo násilné narušení práv na svobodu shromažďování se.

V souvislosti s případem Herri Batasuna a Batasuna vs. Španělsko se ESLP vyjádřil následujícím způsobem: „...neexistuje demokracie bez pluralizmu. Je pravdou, že jeden ze základních pilířů demokracie je založen na možnosti nabídnout prostor pro diskuzi a to bez následků.“¹²⁷ ESLP, v případě, kdy se jedná o rozpory v souvislosti se správnou interpretací demokratických principů, přistupuje ke třem krokům zkoumání. Nejdříve zjišťuje, zda jsou tyto principy správně dány zákonem, diktovány a prezentovány minimálně jedním legitimním nástrojem a zda jsou nezbytné a odpovídají demokratické společnosti.¹²⁸

Žádost o přezkoumání soudního rozhodnutí španělského Nejvyššího soudu o zákazu politické strany Batasuna ze dne 17. března 2003 byla podána ESLP 19.července 2004. Soudního řízení se zúčastnilo dohromady sedm soudců. Soud své rozhodnutí odvolává na obsah dvou článků č. 10 a č. 11, které objasňují právo na svobodu shromažďování se a vyjadřování se. V souladu s nezbytnou přítomností demokracie ve společnosti soud následně, po důkladném přezkoumání případu, zvážil, že ilegalizace strany Batasuna odpovídá na její nepřiměřený tlak vyvolaný na společnost. V tomto případě soud zjistil, že španělský soud došel k rozumným a správným závěrům, kterým předcházelo detailní zkoumání činnosti strany. Dostatečné důkazy, že opravdu existovalo organizované propojení mezi politickou stranou Batasuna a teroristickou organizací ETA, mu umožnily dojít k uzavření případu. ESLP zhodnotil dlouhodobou

¹²⁵ právo na svobodu vyjádření se je zmíněno i v dalších důležitých dokumentech: Článek 19 - Všeobecná deklarace lidských práv; Článek 19 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; Článek 4 - Americká deklarace práv a povinností člověka...

¹²⁶ ČERNÍČ, Jernej Letnar. *National Security – a Trump Card? The European Court of Human Rights decisions in Herri Batasuna and Batasuna v. Spain, Etxebarria and Others v. Spain and Herritarren v. Spain*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 2010. s.8

¹²⁷ tamtéž s. 9

¹²⁸ ČERNÍČ, Jernej Letnar. (2010). *cit.d.*, s.10

politickou situaci ve Španělsku ve spojitosti s teroristickými útoky, jejichž odkaz jasně vyjadřoval ohrožení demokracie.

4. Následky ilegalizace Batasuny ve Španělsku

Po procesu ilegalizace Batasuny došlo ke vzniku mnoha politických organizací, které měly za úkol ji alespoň částečně v politickém spektru nahradit. V následující kapitole zmíním ty nejdůležitější z nich, které byly pro samotný vývoj skupiny okolo Batasuny důležité.

Zákaz Batasuny ve Španělsku znamenal rozpad skupiny politiků, která měla své dlouhodobé kořeny sahající do dob založení původní politické strany Herri Batasuna v roce 1978. Je proto jasné, že strana se na možnost zákazu mohla dostatečně připravit, aby si i nadále tato skupina nacionalistů zachovala své politické možnosti ve Španělsku. Prostřednictvím zakládání nových politických stran a napojováním se na „spřátelené“ strany se bývalí členové Batasuny, pokoušely po roce 2003 o přetrvání vlivu na španělské politické scéně. Španělsko, v čele se soudcem Baltasarem Garzónem, přijalo proti těmto snahám přísná opatření. Díky těmto opatřením často vznikaly pouze krátkodobé organizace, vytvořené za účelem participace na jedné události. Skupina okolo bývalé politické strany Batasuny zavedla strategii spolupráce s více kooperujícími a menšími politickými stranami. Tímto způsobem se snaží opakovaně odvést pozornost španělského soudu a získat tak prostor zúčastnit se alespoň minimálně nacházejících voleb, i když bylo téměř jisté, že dojde k zákazu většiny spolupracujících stran.

Pro následující volby do Španělského a Evropského parlamentu, volby na úrovni regionální a obecné provincionální, bylo po roce 2003 ve Španělsku z důsledku ilegalizace Batasuny vyřazeno více jak pět set kandidátních listin. Nejednalo se pouze o Batasunu, ale i o další politické strany vyřazené z rejstříku politických stran – *Autodeterminaziorako Bilgunea*, *Herritarren Zerrenda*, *Aukera Guztiak*, *Abertzale Sozialistak*, *Demokrazia Hiru Milioi*.¹²⁹ Zvláštním případem je *Demokrazia Hiru Milioi (Democracia Tres Millones, D3M)*. Jedná se o speciální volební platformu vytvořenou pouze pro baskické parlamentní volby konající se v roce 2009. Za tímto účelem ji

¹²⁹ BOURNE, Angela. Terrorism and Party Politics: The illegalization of Sinn Féin and Batasuna. *Paper presented at Elections, Public Opinion and Parties conference, University of Oxford* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.sociology.ox.ac.uk/documents/epop/papers/EPOP_2012_Terrorism_and_Political_Parties_III_egalisation_of_Sinn_Fein_and_Batasuna.pdf

vytvořila skupina okolo bývalé politické strany Batasuna. Společně s D3M byla 8. února 2009 zrušena španělským soudem i politická strana *Askatasuna* a byla obviněna ze spolupráce s bývalou Batasunou a teroristickou organizací ETA. Den po rozsudku vybuchla v Madridu bomba připravená organizací ETA. Dle ministra vnitra, Alfredo Pérez Rubalcaba, ETA tímto jen rozsudek potvrdila.¹³⁰

Dalším případem ilegaizované strany je *Herritarren Zerrenda* (*Seznam následujících občanů, HZ*). HZ byla považována za baskickou nacionální stranu působící ve Španělsku i ve Francii. Byla vytvořena v roce 2004 za účelem účasti červnových voleb do Evropského parlamentu. Voleb se sice zúčastnila, ale následně byla španělským soudem ilegalizována. Dokonce se odvolala k ESLP, kde byla stejně jako Batasuna dne 30.června 2009 neúspěšná.¹³¹

Nejvyšší soud ve Španělsku odmítl podezřelou registraci dvou stran *Abertzale Sozialisten Batasuna* a *Sortu*. Jednalo se o strany, které zakládali bývalí členové Batasuny. Soud a Ministerstvo vnitra se odvolával na nový zákon 6/2002 o politických stranách, který říká, že se nově zapisující strana nesmí podobat žádné straně, která již dříve byla zapsána v rejstříku stran. Stejně tak za účelem prevence byly zrušeny strany *Eusko Abertzale Ekintza* a *Euskal Herrialdeetako Alderdi Komunista*.¹³²

Strana *Sortu* se i přes svůj zákaz stala výjimečným případem. Ústavní soud ve Španělsku ji v roce 2012 registroval do rejstříku stran a tak zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu. Bylo prokázáno, že tato organizace nikdy v minulosti neměla spojitost ani žádnou jinou aktivitu spojenou s ETA nebo Batasuna.¹³³ I přesto, že byla *Sortu* Ústavním soudem očištěna je i nadále v médiích považována za nástupce Batasuny. Významnou osobností strany a zároveň bývalým členem Batasuny je Arnaldo Otegi, který zde

¹³⁰ VERMEULEN, Mathias. Spanish Supreme court bars Astakazuna and D3M from fielding candidates in local parliamentary elections. *The Lift* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <https://legalift.wordpress.com/2009/02/13/spanish-supreme-court-bars-astakazuna-and-d3m-from-fielding-candidates-in-local-parliamentary-elections/>

¹³¹ BATASUNA v. SPAIN ETXEBERRIA AND OTHERS v. SPAIN HERRITARREN ZERRENDA v. SPAIN. 2009, č. 531, 8s. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-2788701-3051349>

¹³² BOURNE, Angela. Terrorism and Party Politics: The illegalization of Sinn Féin and Batasuna. *Paper presented at Elections, Public Opinion and Parties conference, University of Oxford* [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: http://www.sociology.ox.ac.uk/documents/epop/papers/EPOP_2012_Terrorism_and_Political_Parties_III_egalisation_of_Sinn_Fein_and_Batasuna.pdf

¹³³ CABESTAN, Jean-Pierre; PAVKOVIĆ, A. *Secessionism and separatism in Europe and Asia: to have a state of one's own*. New York: Routledge, 2012, s. 115

vykonává činnost generálního tajemníka.¹³⁴ V době, kdy nebyla Sortu legalizována vzniká, krátkodobě zakládajícími členy, politická strana Bildu. Tato strana ovšem vznikla pouze za účelem regionálních voleb roku 2011 a za účelem podpory své stávající volební základny.¹³⁵ V těchto volbách byla Bildu poměrně úspěšná a získala 313,231 hlasů.¹³⁶

Bývalí členové Batasuny zaregistrovali novou politickou stranu *Euskal Herrialdeetako Alderdi Komunista (EHAK)* v roce 2002 a to v době, kdy nebyla upřena taková pozornost na nově se registrující strany, jako po procesu ilegalizace Batasuny. Jednalo se o komunistickou baskickou separatistickou stranu, která nezaznamenala několik let žádnou aktivitu. Až v roce 2005 několik týdnů před baskickými regionálními volbami, vyhlásila, že plánuje přijmout volební program zakázaných stran Batasuna a *Abertzale Sozialisten Batasun*. Batasuna následně požádala své podpůrce, aby právě tuto stranu podpořili ve volbách. Politická strana EHAK se voleb úspěšně zúčastnil a získal 12.5% podporu s 150.644 hlasy. Vstoupila do parlamentu s devíti mandáty.¹³⁷ Odpovědí Španělska byl pokus o ilegalizaci strany. Nejvyšší soud stranu zakázal 18. září 2008.¹³⁸

Batasuna prostřednictvím EHAK získala částku z veřejných prostředků v hodnotě 837,000eur. Soudce Baltasar Garzón následně soudně stíhal pět nejvýznamnějších vůdců EHAK - Juan Carlos Ramos, Nekane Erauskin, Karmele Berasategui, Sonia Jacinto a Jesus Aguirre. Tito členové byli obviněni ze spolupráce s ETA a Batasuna a ze snahy vytvořit politickou stranu zastupující Batasunu.¹³⁹ Ilegalizace strany EHAK a nepovolení aktivit politické strany Sortu, před zásahem Ústavního soudu v roce 2012, vyvolala v říjnu 2008 v největším městě Baskicka Bilbao

¹³⁴ OTEGI, Arnaldo. La Secretaría General de Sortu queda vacante porque Arnaldo Otegi está en prisión. *Arnaldo Otegi* [online]. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

<http://www.arnaldotegi.com/?p=1267&lang=en>

¹³⁵ Spanish Constitutional Court lifts ban on Bildu. *English.news.cn* [online]. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2011-05/06/c_13860907.htm

¹³⁶ *Ministerio del Interior: Elecciones locales 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://elecciones.mir.es/resultados2011/99MU/DMU99999TO_L1.htm

¹³⁷ *Eusko Jaurlaritzza - Gobierno Vasco Departamento de Interior, Justicia y Administración Pública: Resultados electorales: PARLAMENTO VASCO 2005, Comunidad Autónoma: Euskadi* [online]. 2005 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

http://www.euskadi.net/q93TodoWar/eleccionesJSP/q93Contenedor.jsp?menu=li_2_1_1&opcion=a&idio ma=c

¹³⁸ El Tribunal Supremo también declara ilegal al PCTV. *El Confidencial* [online]. roč. 2008 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

http://www.elconfidencial.com/cache/2008/09/18/espana_12_tribunal_supremo_declara_ilegalizacion_partido_comunista_tierras.html

¹³⁹ YOLDI, José. Procesados cinco cargos del PCTV por pertenecer a ETA. *El País* [online]. Madrid: Diario El País, č. 2009 [cit. 2013-04-30]. ISSN 1134-6582. Dostupné z: http://elpais.com/diario/2009/07/18/espana/1247868012_850215.html

demonstrace. Celou demonstraci řídilo levicové křídlo nacionalistů v čele s Arnaldem Otegi.¹⁴⁰

Důkazem, že skupina členů kolem Batasuny nadále existuje a kooperuje, je figurace neustále stejných osobností, kteří byli v minulosti aktivními příslušníky Batasuny. Mezi ně, mimo jiné, patřili například Arnaldo Otegi a Joseba Permach, kteří se podělili na aktivitě politické strany Sortu. V roce 2007 bylo prokázáno, že se nadále bývalí členové politické strany Batasuny stýkají. V říjnu došlo k zatčení dvaceti tři nejvýznamnějších členů Batasuny z důvodu účasti na tajné ilegální politické schůzi ve městě Segura.¹⁴¹

¹⁴⁰ GARMA, Jorge. Basque Protests: Thousands March For Spain's Separatist Party. *Huff Post World* [online]. roč. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2011/04/02/basque-protests-thousands-march_n_844008.html

¹⁴¹ BURNETT, Victoria. Basque Leaders Arrested in Spain. *The New York Times* [online]. New York: New York Times Company, 2007 [cit. 2013-04-29]. ISSN 0362-4331. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2007/10/06/world/europe/06spain.html?ref=europe&_r=0

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se podrobně zabývala baskickou politickou stranou Batasuna a procesem, který probíhal za účelem jejího zániku. I když Batasuna měla krátké trvání, byla založena v roce 2001 a ilegalizována byla na jaře roku 2003, její podstata sahá do hlubší minulosti. Základem Batasuny je její mateřská strana Herri Batasuna, která vzniká hned po demokratizaci Španělska v roce 1978. Základními rysy těchto stran byl nacionalismus a separatismus, který byl podpořen existencí baskického národa. Ten se cítí být kulturně a historicky odlišný od ostatního Španělska. Na druhou stranu Španělsko, pomocí specifického autonomního statusu lišící se od zbytku státu, mu poskytlo dostatečnou samostatnost a specifické pravomoci.

Z podpory ETA Batasunou vyplývá, že tato politická strana bere násilí jako efektivní nástroj k přinucení centrální vlády k vyjednávání.

Na území Baskicka probíhá několik druhů voleb na různých úrovních. Pro Batasunu byly nejdůležitější regionální volby do provinciálních parlamentů a obecních zastupitelstev. Vzhledem k tomu, že Batasuna/Herri Batasuna byly regionálními stranami, byly jejich výsledky ve volbách do španělského parlamentu poměrně úspěšné. Jejich počet získaných mandátů nedosahoval takového počtu, aby byly schopny prosadit své zájmy na centrální úrovni. V regionálních volbách si Herri Batasuna v průměru udržovala neustále stejné postavení. Ve své první účasti v regionálních volbách v roce 1980 měly překvapivě vysokou podporu Basků. Hlavním cílem Herri Batasuny nebylo ovlivnit baskickou politiku, zasedání regionálního parlamentu se nezúčastnila. Důležitější pro tyto strany byly získané finance plynoucí z obsazených postů.

Je jasné, že samotná Batasuna se za své existence nepodílela na žádných volbách. Volby do Parlamento Vasco, v roce 2001 se konaly v době před jejím vznikem. V tomto roce se jich zúčastnila na místo Herri Batasuny Euskal Herritarrok. Dalších voleb se Batasuna nedočkala, protože byla zrušena. Batasuna zdaleka nedosáhla takových úspěchů a podpory veřejnosti jako Herri Batasuna v době své činnosti. Po zániku působení Batasuny bývalí členové zakládali krátkodobé politické strany za účelem účasti v nejbližších volbách. Snažili se tak o získání finanční podpory z veřejných prostředků. Tito bývalí příslušníci se primárně soustředili na finanční cíle místo vytvoření nové politické strany. Z dlouhodobého hlediska můžeme vidět pokrok, například u politické strany *Sortu*. Skupina okolo bývalé Batasuny jedná ze strachu z ilegalizace velmi opatrně.

Spolupráce Batasuny případně Herri Batasuny s ETA je nevyvratitelná z několika důvodů. Koordinace mezi těmito organizacemi započala již před samotným vznikem Herri Batasuny. Herri Batasuna a ETA v průběhu vývoje propojovaly některé své struktury a především sdílely stejné členy. Většina příslušníků Batasuny podporovala činnost ETA. Batasuna a ETA byly propojeny podporou několika nepolitických organizací, jednalo se především o mládežnické organizace. Existovala pevná komunikační síť mezi ETA, Batasuna a mládežnickými organizacemi. Batasuna veřejně požadovala ustanovení legitimizace ETA, která by zastávala v samostatném Baskicku jediné ozbrojené síly. Batasuna měla také za úkol krýt činy spáchané ETA a pokusit se o jejich ospravedlnění. Ve většině zpravodajských denících je Batasuna označována za legální křídlo teroristické organizace ETA.

Při událostech, které měla na svědomí teroristická organizace ETA, byli opakovaně zatýkáni zástupci Batasuny a současně členové podporovaných mládežnických organizací. Setkáváme se s faktem, že příslušníci Batasuny jsou zatčeni a následně souzeni za některý z nelegálních činů. Jména předních členů Batasuny i Herri Batasuny se stále objevují na politické scéně Baskicka i po zákazu činnosti Batasuny. Kromě aktivního členství jak v ETA tak Batasuna se po zákazu snaží o obnovení podobné politické strany.

K vyřazení Batasuny z politického života mohlo dojít i jednodušším a méně radikálním způsobem, který by tolik neohrožoval demokratické hodnoty Španělska. Pokud by se Španělsko pokusilo o přirozený postup, hrozilo nebezpečí, že ztratí kontrolu nad nacionalismem v Baskicku. Batasuna disponovala stabilní voličskou základnou a úspěšností ve volbách na několik teritoriálních úrovních. Úprava zákona z roku 1978 byla nezbytná pro ukončení činnosti Batasuny. Stejně tak byla nezbytná z důvodu dlouhodobého statusu quo, který časem posiloval napětí mezi oběma stranami.

Podmínky pro vznik a fungování politických stran byly původně definovány zákonem z roku 54/1978. Tento zákon je ovšem příliš krátký a stručný na to, aby mohl plně pokrýt všechny nezbytné body a opatření. Je jasné, že když byl rychle vytvořen v době nastolení demokratického režimu, nebyla mu přisuzována taková pozornost. Základem bylo sepsat takový zákon, který by především poskytoval demokratické svobody a nespuzuje. Shledávám tento fakt jako jeden z důvodů, proč byl zákon v roce 2002 novelizován a upraven. Důležité je připomenout ilegální činnost Batasuny v rámci spolupráce s teroristickou organizací ETA. Častými bombovými útoky ve Španělsku byla ohrožena veřejná bezpečnost a tak centrální stát musel provést daná opatření a

novelizovat zákon z roku 1978. Dalším důvodem novelizace zákona byla finanční podpora ETA od politické strany Batasuna a to čerpáním financí z veřejných zdrojů. Stát, i když chtěl zachovat demokratické svobody, nemohl dopustit, aby nepřímo financoval teroristickou organizaci.

Důvodem pro ilegalizaci Batasuny byla nesporně její propojenost s teroristickou organizací ETA. To, že zákon 6/2002 byl schválen v červnu roku 2002 a proces s Batasunou započal již v srpnu téhož roku, nasvědčuje tomu, že k novelizaci zákona také došlo za daným účelem zákazu politické strany Batasuna.

Batasuna reagovala na svoji ilegalizaci následujícími způsoby: se sporem s centrálním státem předstoupila před ESLP a svoji činnost se snažila udržet pomocí jiných spřátelených organizací a politických stran.

Batasuna v případě soudního procesu s ESLP spoléhala na demokratický charakter tohoto institutu. Stěžejním bodem obhajoby bylo odvolání se na demokratické principy, které Španělsko přislíbuj. Dle Batasuny byla narušena svoboda shromažďování se a svoboda vyjádření se. Důkazy svědčily proti Batasuně byly nezpochybnitelné, ESLP potvrdil její ilegalizaci.

Po ilegalizaci Batasuny v roce 2003 vytvořil španělský centrální stát přísná opatření proti stranám podobného typu. Velmi často docházelo k zákazu činnosti baskických nacionálních stran z důvodu spolupráce s ETA nebo s bývalými členy Batasuny. Celkově dochází k ilegalizaci stran z těchto důvodů: porušení článků Trestního zákoníku, nedodržení definovaných demokratických principů. Všechny nové strany, které žádaly o registraci do rejstříku stran, byly přísně prošetřovány. Dle zákona 6/2002 bylo zjišťováno, zda strana nemá podobný název jako Batasuna, zda zakládající členové nejsou bývalí členové Batasuny, zda její program nevykazuje znaky podobné Batasuně. Pokud byla jednou politická strana zakázána, nesměla vzniknout žádná strana, která by se jí podobala. Z tohoto chování centrálního státu je jasné, že se neustále obává politického posílení bývalé Batasuny. I když se snažila o tvrdá opatření, existovaly případy, které jsou zpětně vyšetřované.

Celý proces ilegalizace Batasuny nelze charakterizovat pouze soudním jednáním o zákazu její činnosti. Jedná se o dlouhodobý vývoj, který započal vznikem národního cítění v Baskicku. Díky postavení Baskicka, tak vznikají nacionalistické strany a Španělsko má možnost k nim zaujmout určité postavení. I když velkou úlohu na vzniku zákona 6/2002 má samotná Batasuna/Herri Batasuna, jednalo se především o gradaci situace, která se stávala pro centrální stát neudržitelnou.

Závěrem bych chtěla upozornit, že oblast nacionálního Baskicka je důležitou a dlouhodobou problematikou pro Španělsko. Politická strana Batasuna je jedním z klíčů k pochopení celého konfliktu, který vede až k terorismu.

Summary

In conclusion, we can say that the basque political party Batasuna was operational just short time - between years 2001 and 2003. It was continuation of previous political party Herri Batasuna taking its program and aims. Main platforms of these parties are nationalism and separatism answering cultural and historical exceptionality of the Basque country. On the other side, we can not say there is no support from Spain. Basque Autonomous community dispose of large range of competencies.

There took place several kind of polls in the Basque region. The most important kind of polls for Batasuna were the regional, referring to provincial parliaments. Herri Batasuna and Batasuna were regional parties, eventhough according to this fact there was the poll success in Spain parliament polls. Anyway the amount of the seats wasn't high enough to enforce some of their interests. The results of regional polls are showing relatively constant results. Batasuna mostly didn't attend regional parliament meetings. The main target of Herri Batasuna wasn't to obtain votes for increasing the power, but to gain public money. During the existence of Batasuna, there weren't any polls in Spain. It signifies that Batasuna during its existence didn't take part in any polls.

The coordination of Batasuna with ETA is irrefutable according to several proves. Communication between these two organizations had started even before Batasuna's establishment. During the time of cooperation between ETA and Batasuna were partly formed from same structures and members. The most of Batasuna members openly supported this terrorist organization. Batasuna and ETA together patronized some non-political organizations - like youth organizations where future members of ETA or Batasuna were brought up. There was constructed effective and operational communication network between ETA, Batasuna and the youth organizations. After terrorist attacks, there were repeated arrests of same members from ETA and Batasuna. Due to this facts, Batasuna politicians were often jailed. Leaders of Batasuna after the illegalization process, were still participating on the basque political scene. And they were trying to restore new nationalist political party.

Batasuna demanded legalization of ETA in public. Batasuna also request the establishment of ETA as an only one source of public power in Basque country. There are proves that Batasuna was actively and repeatedly supporting ETA by financing donation. Money which Batasuna was using for donating this terrorist organization was

derived from public sources. Spain could not commit to financing such a dangerous organization endangering public security.

Another target of Batasuna was hiding terrorist acts caused by ETA and its public justification. Batasuna is usually mentioned as legal structure of ETA in the most of public news.

Political party Batasuna found its banning as a breaking democracies principals which Spain is establishing not only in Constitution but closely defines in law act 6/2002. Proves leading against Batasuna were endoubtable. ESLP confirmed its ilegalization.

Novelisation of law act from year 1978 was necessary in process of banning Batasuna. This Original law act is too short and briefly able to detail a set procaution. The brief form of law is caused by fast establishment of democratic rules and focusing on opening democratic opportunities. The new law act 6/2002 was prepared once to actualize and spread the old one. And second, to be able to protect the state from agressiveness of some political parties-like Batasuna.

Použitá literatura

MONOGRAFIE:

HEYWOOD, Paul. *Politics and Policy in Democratic Spain: No Longer Different*. Routledge:Frank Cass, 1999, 239s. ISBN 978-0714649108

DVOŘÁKOVÁ,V.; KUNC, J. (2004). Španělsko. In ŘÍCHOVÁ, B. a kol. *Komparace politických systémů II*. Vyd.3. Praha: VŠE, 1999, s. 163-199. ISBN 80-245-0757-9.

TRASK, Robert Lawrence. *The History of Basque*. Routledge: Chapman & Hall, Incorporated, 1997, 486 s. ISBN 0-415-13116-2

HANNUM, Hurst. *Autonomy, Sovereignty, and Self- Determination: The Accomodation of Conflicting Rights*. 2.vyd. Philadelphia : University of Pensylvania Press, 1996, 534s. ISBN 0-8122-1572-9

ROACH, S.C. *Cultural Autonomy, Minority Rights and Globalization*. Hampshire: Ashgate Publishing Company, 2005, s.115-135 ISBN 0-7546-4500-2

GUNTHER, R.; MONTERO, J. R. (2009). *The Politics of Spain*. Vyd. 1.New York: Cambridge University Press. 278 s. ISBN 78-0-521-60400-0

KANIOK, Petr. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Editor Petr Fiala, Markéta Pitrová. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2003, 248s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 19. ISBN 80-210-3041-0.

ANDERSON, Wayne. *The ETA: Spain's Basque terrorists*. New York: Rosen Pub. Group, 2003, 64 s. ISBN 08-239-3818-2.

STRMISKA, Maxmilián, Nacionalistické strany a stranicko-politický systém v soudobém Španělsku. In: DANČÁK, Břetislav; FIALA, Petr. *Nacionalistické politické strany v Evropě*. Brno: Masarykova univerzita. 1999. 169s. ISBN 80-210-2247-7

STRMISKA, Maxmilián. *Smrtonosné vlastenectví: etnicko-politický terorismus v Baskicku a Quebeku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2001. 109 s. ISBN 80-210-2721-5.

CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2009, XXI. 321s. ISBN 9788020017246.

CONVERSI, Daniele. *The Basques, the Catalans and Spain: alternative routes to nationalist mobilisation*. 2. impr. London: Hurst, 2000. 312s. ISBN 18-506-5268-6.

EDWARD HALIBOZEK, Andy Jones. *The corporate security professional's handbook on terrorism*. Amsterdam: Elsevier/Butterworth Heinemann, 2008. 288s. ISBN 00-805-5188-2.

WALTER, Christian. *Terrorism as a challenge for national and international law: security versus liberty?*. New York: Springer, 2004, 1484 s. ISBN 35-402-1225-6.

ROSS, Chris. Herri Batasuna In: RODGERS, E. *Encyclopedia of contemporary Spanish culture*. New York: Routledge, 1999, 591 s. ISBN 04-151-3187-1.

URIA, Imanol Murua. *Loiolako hegiak*. Elkarlanean: S.L., 2010. 316s. ISBN 8497838246.

Reinares, Fernando. Nationalist separatism and terrorism in comparative perspective. In: BJØRGO, Tore. *Root causes of terrorism: myths, reality, and ways forward*. New York: Routledge, 2005. 269s. ISBN 04-153-5150-2.

BAAR, Vladimír. *Národy na prahu 21. století: emancipace nebo nacionalismus?*. Vyd. 2. V Ostravě: Ostravská univerzita, 2002. 415s. ISBN 978-808-6101-668.

ENGELAND, Anisseh; RUDOLPH, M. *From terrorism to politics*. Burlington, VT: Ashgate, 2008, 217 s.

SLOMP, Hans. *Europe, a political profile: an American companion to European politics*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 2011, s. 512-515. ISBN 9780313391811.

Article 7: Annex. WYNGAERT .., Ed. by Christine van den.. *International criminal law: a collection of international and European instruments*. 3., rev. ed. Leiden: Nijhoff, 2005, s. 641-642. ISBN 9789004142329.

BACHMAIER, Lorena; MORAL GARCÍA, A. *Criminal law in Spain*. Frederick, MD: Sold and distributed in North, Central and South America by Aspen Publishers, 2010, 338 s. ISBN 90-411-3295-3.

LAIZ, C. Las elecciones y los sistemas electorales. In Román, P. *Sistema político español*, Madrid: McGraw-Hill, 2002. s. 125-154 ISBN 9788448117900

CABESTAN, Jean-Pierre; PAVKOVIĆ, A. *Secessionism and separatism in Europe and Asia: to have a state of one's own*. New York: Routledge, 2012, xv, 264 s. ISBN 978-020-3094-266.

HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 362 s. ISBN 9788073801373.

TARDI, Gregory. Spain's current complex political legal procedure In: SAJÓ, A.. *Militant democracy*. Utrecht: Eleven Internat. Publ, 2004. 97-100s. ISBN 9789077596043.

ENGELAND, Anisseh; RUDOLPH, R. *From terrorism to politics*. Burlington, VT: Ashgate, 2008, xi, 217 s. ISBN 07-546-4990-3.

COMELLA, Víctor Ferreres. The New Regulation of Political Parties in Spain, and the Decision to Outlaw Batasuna In: SAJÓ, Ed. by András. *Militant democracy*. Utrecht: Eleven Internat. Publ, 2004. s. 133-157 ISBN 9789077596043.

REINARES, Fernando; ALONSO, Rogelio. Spain and the ETA. In: ART, Robert J; RICHARDSON, Louise. *Democracy and counterterrorism: lessons from the past*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 2007, s.111-114 ISBN 19-292-2394-3.

SARTORI, Giovanni. The Party Effects of the Electoral System. In: DIAMOND, Larry Jay, GUNTHER, R. *Political parties and democracy*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 2001, Kapitola 5., s. 90-109. ISBN 08-018-6863-7.

KOPEČEK, Lubomír. *Demokracie, diktatury a politické stranictví na Slovensku*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, 347 s. Politologická řada, sv. 21. 347s. ISBN 80-732-5076-4.

ESPARZA OROZ, Miguel. *La ilegalización de Batasuna: el nuevo régimen jurídico de los partidos políticos*. Cizur Menor, Navarra: Thomson Aranzadi, 2004, 304 s. ISBN 84-976-7363-8.

JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-802-4736-792.

MAGONE, José M. *Contemporary Spanish politics: Political parties and elections*. 2nd ed. New York: Routledge, 2009, s. 133-194. ISBN 9780415421881.

HEIDEKING, Jürgen; MAUCH, Christof. *Dějiny USA*. Vyd. 1. Překlad Jana Kvěšková. Praha: Grada, 2012, 464 s. ISBN 978-802-4728-940.

CLYDE, MARANGOS, L.,H. Legal Aspects od Reinsuring against Terrorism. In THOMANN, Christian. *War, terrorism and insurance in Europe after september 11, 2001*. Karlsruhe: Verl. Versicherungswirtschaft, 2004. s. 33-35 ISBN 38-995-2161-7.

ČLÁNKY:

ČERNIČ, Jernej Letnar. *National Security – a Trump Card? The European Court of Human Rights decisions in Herri Batasuna and Batasuna v. Spain, Etxebarria and Others v. Spain and Herritarren v. Spain*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 2010. 23s. ISSN 1830-7728.

MURO, Diego. *Nationalism and nostalgia: the case of radical Basque nationalism*. 2005, s. 571-589. DOI: 10.1111/j.1469-8129.2005.00220.x. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1469-8129.2005.00220.x>

BOURNE, Angela K. *Political Parties and Terrorism: Why ban Batasuna?*. 2010, 23s. Dostupné z: <http://www.exeter.ac.uk/media/universityofexeter/research/microsites/epop/papers/Bourne - Political Parties and Terrorism.pdf>

RYBÍN, Michal. Znovu baskická otázka, *Haló noviny Praha*, 2000, roč.10, č.39, s.5

BUESA, Mikel, et al. *Economía del terrorismo : Teoría y Aplicaciones*. Madrid, 2008. 38 s.

Batasuna is Not a Normal Political Party, Spanish Daily Says. London, United Kingdom, London: , Aug 25, 2002 ProQuest Central.

BUESA, Mikel. *Consecuencias económicas del terrorismo nacionalista en el País Vasco*. Documento de trabajo del *Instituto de análisis industrial y financiero de la Universidad Complutense de Madrid*, 2006. 53s.

SPENCER, A. T.,CROUCHER, S.M. *An Analysis of Public Perceptions of ETA in Spain and France*. *International Communication Gazette*. 2008-04-01, roč. 70, č. 2. s.137-153. ISSN 1748-0485.

LAIZ, C. : *Formación de gobierno, democracia consensual y polarización de las elites: el caso vasco*, *Política y Sociedad*, Vol XL, No 2, 2003. s. 121-136

HUSBANDS, Christopher. *Combating the Extreme Right with the Instruments of the Constitutional state: Lessons from Experiences in Western Europe*. Journal fur Konflikt – und gewaltforschung, 2002, vol. 4., no.2, 73 s. Dostupné z: <http://www.uni-bielefeld.de/ikg/jkg/1-2002/husbands.pdf>

PILÁTOVÁ, Markéta; KAŠPAR, Josef; STUHLÍKOVÁ, Jarka. *Evropský terorismus odchází*. CS Magazin [online]. 2006 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.cs-magazin.com/.store/index.php?a=a2006052056>

DOKUMENTY:

Ley Orgánica 6/2002, de 27 de junio, de Partidos Políticos. *Noticias Juridicas* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo6-2002.html

Ley 54/1978, de 4 de diciembre, de Partidos Políticos. *Noticias Juridicas* [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r0-154-1978.html

Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. *Noticias Juridicas* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.html

Ley Orgánica 3/1987, de 2 de julio, sobre Financiación de los Partidos Políticos. (Vigente hasta el 6 de julio de 2007). *Noticias Juridicas* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r1-lo3-1987.html

Autonomní statut Baskicka (*Estatuto de Autonomía del País Vasco*).

Staženo dne 13.2.2013 z WWW: http://parlamento.euskadi.net/pdfdocs/c_estatuto.pdf

Španělská ústava 1978 (*Constitución española 1978*)

Staženo dne 13.2.2013 z WWW:

< http://www.lamoncloa.gob.es/NR/rdonlyres/79FF2885-8DFA-4348-8450-04610A9267F0/0/constitucion_ES.pdf>

Španělská ústava 1978 (*Constitución española 1978*) v anglickém jazyce

Staženo dne 13.2. 2013 z WWW:

< <http://www.lamoncloa.gob.es/IDIOMAS/9/Espana/LayFundamental/index.htm> >

Výzkum veřejného mínění *Eusko Jaurlaritza, Nafarroako Gobernua, EKE. 1997.*

Obnovenó 6.1.2013. Staženo dne 13.2.2013 z WWW:

< http://www.euskara.euskadi.net/r59738/eu/contenidos/informacion/argitalpenak/eu_6092/adjuntos/NAFEUS.PDF

BATASUNA v. SPAIN ETXEBERRIA AND OTHERS v. SPAIN HERRITARREN ZERRENDA v. SPAIN. 2009, č. 531, 8s. Dostupné z:

<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-2788701-3051349>

Terrorist Act 2000. In: [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z:

http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/pdfs/ukpga_20000011_en.pdf

COUNCIL COMMON POSITION 2006/380/CFSP. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z:

http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_144/l_14420060531en00250029.pdf

INTERNETOVÉ ZDROJE:

BOURNE, Angela. Terrorism and Party Politics: The illegalization of Sinn Féin and Batasuna. Paper presented at Elections, Public Opinion and Parties conference, University of Oxford [online]. 2012 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z:

http://www.sociology.ox.ac.uk/documents/epop/papers/EPOP_2012_Terrorism_and_Political_Parties_Illegalisation_of_Sinn_Fein_and_Batasuna.pdf

BURNETT, Victoria. Basque Leaders Arrested in Spain. *The New York Times* [online]. New York: New York Times Company, 2007 [cit. 2013-04-29]. ISSN 0362-4331.

Dostupné z:

<http://www.nytimes.com/2007/10/06/world/europe/06spain.html?ref=europe&r=0>

VERMEULEN, Mathias. Spanish Supreme court bars Astakazuna and D3M from fielding candidates in local parliamentary elections. *The Lift* [online]. 2009 [cit. 2013-04-29]. Dostupné z: <https://legalift.wordpress.com/2009/02/13/spanish-supreme-court-bars-astakazuna-and-d3m-from-fielding-candidates-in-local-parliamentary-elections/>

OTEGI, Arnaldo. La Secretaría General de Sortu queda vacante porque Arnaldo Otegi está en prisión. *Arnaldo Otegi* [online]. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

<http://www.arnaldotegi.com/?p=1267&lang=en>

El Tribunal Supremo también declara ilegal al PCTV. *El Confidencial* [online]. roč. 2008 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

http://www.elconfidencial.com/cache/2008/09/18/espana_12_tribunal_supremo_declara_ilegalizacion_partido_comunista_tierras.html

Spanish Constitutional Court lifts ban on Bildu. *English.news.cn* [online]. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2011-05/06/c_13860907.htm

YOLDI, José. Procesados cinco cargos del PCTV por pertenecer a ETA. *El País* [online]. Madrid: Diario El País, č. 2009 [cit. 2013-04-30]. ISSN 1134-6582. Dostupné z: http://elpais.com/diario/2009/07/18/espana/1247868012_850215.html

GARMA, Jorge. Basque Protests: Thousands March For Spain's Separatist Party. *Huff Post World* [online]. roč. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

http://www.huffingtonpost.com/2011/04/02/basque-protests-thousands-march_n_844008.html

Ministerio del Interior: Elecciones locales 2011 [online]. 2011 [cit. 2013-04-30].

Dostupné z: http://elecciones.mir.es/resultados2011/99MU/DMU99999TO_L1.htm

Eusko Jaurlaritza - Gobierno Vasco Departamento de Interior, Justicia y Administración

Pública: Resultados electorales: PARLAMENTO VASCO 2005, Comunidad

Autónoma: Euskadi [online]. 2005 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

http://www.euskadi.net/q93TodoWar/eleccionesJSP/q93Contenedor.jsp?menu=li_2_1_1&opcion=a&idioma=c

ZUKAL, Jiří. Předsednictví v Radě EU: Španělsko na půl roku dirigentem. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/predsednictvi-v-rade-eu-spanelsko-na-pul-roku-dirigentem.aspx>

SALOM, Daria Terradez. Extreme right and xenophobic parties in Spain, Part II. *Centrode Investigaciones en Derechos Humanos* [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z:

<http://centrodeinvestigacionesenderechoshumanos.wordpress.com/2012/08/27/extreme-right-and-xenophobic-parties-in-spain-part-ii/>

LLERA, Francisco J., et al. Euskobarometro : Estudio periódico de la opinión pública vasca. Bilbao : [s.n.], 2008. [online]. [cit. 2013-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://alweb.ehu.es/euskobarometro/index>>. s. 59,

LLERA, Francisco J., et al. Opiniones y actitudes: Los españoles y las víctimas del terrorismo. Madrid : Centro de investigaciones sociológicas, 2004 . [online]. [cit. 2013-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://alweb.ehu.es/euskobarometro/index>>.s.62

Proceso de ilegalización: Motivos para ilegalizar Batasuna. [online]. [cit. 2013-04-08].

Dostupné z: <http://www.elmundo.es/especiales/2002/08/espana/batasuna/motivos.html>

Poder Judicial Espana: La Justicia a tu servicio. [online]. [cit. 2013-04-08]. Dostupné z:

http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder_Judicial/Tribunal_Supremo

Le gouvernement décidé à interdire Batasuna. In: El Pais [online]. no.596. vyd. 2002 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://www.courrierinternational.com/article/2002/04/04/le-gouvernement-decide-a-interdire-batasuna>

Spain moves closer to Batasuna ban. In: CNN [online]. 2002 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: <http://archives.cnn.com/2002/WORLD/europe/08/10/spain.batasuna/index.html>

Foreign Terrorist Organizations: Bureau of Counterterrorism. In: US Department of State.[online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>

Currently listed entities. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.publicsafety.gc.ca/prg/ns/le/cle-eng.aspx>

Oběti terorismu: Víctimas del Terrorismo. [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.avt.org/victimas-del-terrorismo/>

LAZÁRO, Julio M. El Supremo no actuará contra Otegi porque vitoreó a ETA fuera de España. In: El Pais [online]. 2002 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: http://elpais.com/diario/2002/05/28/espana/1022536801_850215.html

Arnaldo Otegi: Trials. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: http://www.arnaldotegi.com/?page_id=351&lang=en

Election Resources on the Internet: Elections to the Spanish Congress of Deputies - Results Lookup. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://electionresources.org/es/congress.php?election=1979&community=14>

Proceso del ilegalización. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/especiales/2002/08/espana/batasuna/batasuna.html>

Ertzaintza [online]. 2013 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z:
http://www.ertzaintza.net/public/wps/portal/ertzaintza/kcxml/04_Sj9SPykssy0xPLMnMz0vM0

Joseba Permach: We will try to impel transversal negotiations to achieve agreements with all the political sensitivities of the Basque Country. *Askatasun haizea dabil* [online]. 2012 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z:
<http://www.ezkerabertzalea.info/en/2012/01/joseba-permach-we-will-try-to-impel-transversal-negotiations-to-achieve-agreements-with-all-the-political-sensitivities-of-the-basque-country/>

MALVAR, Anibal. ETA, ¿DOS CARAS O PURA ESTRATEGIA?. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z:
<http://www.elmundo.es/suplementos/cronica/2005/504/1118527202.html>

Lisabonská smlouva. *Europa* [online]. 2009 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z:
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm

Sortu aboga por una 'alianza nacional' para 'un Estado Vasco en Europa'. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z:
<http://www.elmundo.es/elmundo/2012/12/04/paisvasco/1354625149.html>

MINISTERIO DEL INTERIOR. *Consulta de Resultados Electorales* [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.infoelectoral.mir.es/min/home.html>

Department of Security: Electoral Legislation. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z:
http://www.euskadi.net/hauteslegeak/indice_i.htm

Election Resources on the Internet: Elections to the Basque Parliament - Results Lookup [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z:
http://electionresources.org/es/eus/index_es.html

Seznam příloh

Příloha č. 1: Baskický národní symbol – vlajka (obrázek)

Příloha č. 2: Stejnokroj baskické policie *Ertzaintza* (obrázek)

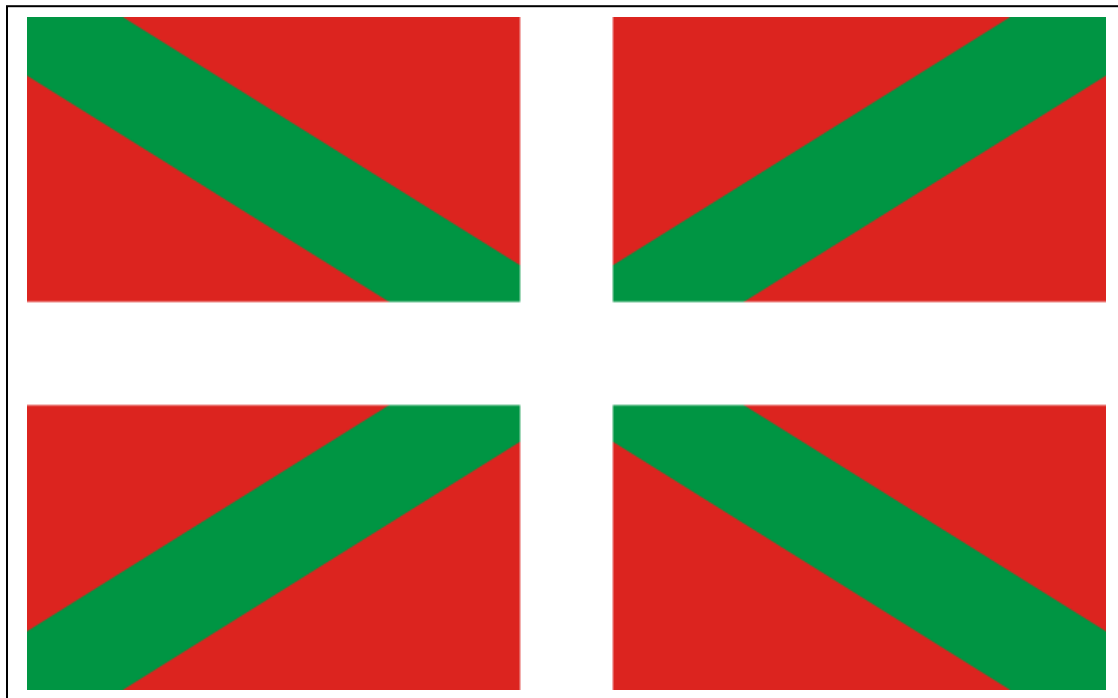
Příloha č. 3: Logo Herri Batasuna nápadně podobné vlajce Baskicka (obrázek)

Příloha č. 4: ETA při veřejném prohlášení, v pozadí logo ETA (obrázek)

Příloha č. 5: Příklad pouličního násilí - *kale borroka* z roku 2008 (obrázek)

Přílohy:

Příloha č.1: Baskický národní symbol – vlajka

Příloha č. 2: Stejnokroj baskické policie *Ertzaintza*

Příloha č.3: Logo Herri Batasuna nápadně podobné vlajce Baskicka

Příloha č. 4: ETA při veřejném prohlášení, v pozadí logo ETA

Příloha č. 5: Příklad pouličního násilí - *kale borroka* z roku 2008

